СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 7. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 10-го СІЧНЯ 1951. No. 7. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDEY, JANUARY 10, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

Труман за швидку розбудову военної сили країни

ПРЕД'ЯВЛЯЄ ПРОГРАМУ ПОВНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ

Вашингтон, 8 січня. — У своїй промові про стан нації, виголошеній на спільнім зібранні обох конґресових палат в год. 1 сполудня, президент Труман заявив перед Америкою й усіми вільними націями світу, що надія на мир залежить від їхньої готовости, спосібности й бажання розбудувати силу, якою можна б вести „війну на повні розміри" на випадок, коли б Совєтська Росія пішла аґресією. Він вичислив десять ступнів, потрібних до повної мобілізації американської сили, а теж, не згадуючи по імені републиканських промовців з попередніх днів, як кол. президента Герберта Гувера й сен. Роберта Тефта, Труман опрокинув їхні погляди, що Америка мала б залишити до своїх союзників і розбудовувати тільки свою силу.

ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН виголошує свою історичну промову перед Конґресом. Серіозність положення, про яке він говорив, відбивається теж на його лиці. За Президентом сидить його заступник, Албен Барклі.

Ми потребуємо союзників, вони потребують нас.

„Стратегічно, економічно і морально оборона Европи є частиною нашої власної оборони" заявив Труман. Вільні народи світу потребують нашої допомоги, а ми потребуємо їхньої. Тому нам треба виповнити продукційну програму, яка обіймає дві частини: Розпочати працю так швидко, як тільки можна і збільшити нашу спосібність продукції на довгу мету. Ми не знаємо, як довго комуністична аґресія буде загрожувати світові, а ми мусимо завжди бути готові.

Велитенські розміри продукції.

Наша продукційна спосібність мусить бути наладнана так, щоб ми мохли виробляти річно по 50,000 літаків і по 35,000 тенків. Одначе, коли ми будемо готові, може нам не треба буде дійти до найвижчого вершка продукції. Ми можемо вести гонорові переговори з Совєтською Росією для наладнання політичних і економічних справ, одначе не підемо на угодовство („апізмент"). Коли зайде потреба, тоді ми будемо воювати, щоб утримувати наші вольности і недопустити до того, щоб справедливість була потоптана.

Серед десяти ступнів виповнення мобілізаційної програми, президент згадав про придбання фондів на военну розбудову для нас і для наших союзників; про потребу дальших повновластей для попирення продукції й стабілізації цін та платні; про поправу робітничих законів в тому напрямі, щоб наладнати відносини між робітництвом і підприємцями для забезпечення постійної праці підчас виімкового стану; подбати про приміщення робітників по домах підчас оборонної праці; забезпечити здоровя і дати медичну поміч в критичнім часі.

Президент заявив, що уряд не думає зменшити видатки на допомогу Західній Европі в оборонних змаганнях, ані не думає забрати американські війська з Кореї. Це є спільна небезпека і тому треба спільної оборони вільних народів. „Гармата, вимірена проти якого небудь вільного народу в світі, вимірена і проти нас" остерігав президент. „Корея має велетенське значення для світу. Це значить тільки, що вільні країни, які воюють через Об'єднані Нації, воюють разом проти аґресії". Для зрозуміння цього твердження Труман навів приклади з недавнього минулого в Европі й Азії.

Росія може поневолити Америку без війни.

„Совєтська Росія не мусить нападати на Америку, щоб осягнути панування над світом. Отже навіть, якщо ми були б настільки боягузи, щоб ми залишили наші ідеали, то це покінчилось би нещастям, якщо б ми виступили зі спілки вільних націй"... Одначе ми будемо боротися, коли будемо приневолені стати до війни... Це наші справи: мир, воля і справедливість і ми підемо в обороні цих справ прохаючи Божого керівництва і Божої волі" — кінчив президент.

ДАЛЬШІ ЗАКОНОПРОЄКТИ ДЛЯ ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЗБРОЄННЯ

Ввшинґтон. — У палаті репрезентантів зголошено законопроєкт адміністрації для будови военних кораблів коштом двох біліонів долярів. Водночас повітряні сили вже виготовили пляни для підвищення кількости повітряних частин до 100 або 105. У сенаті внесено бил для поширення повновласти президента, щоб він мав право ввести загальний військовий вишкіл, якщо він вважатиме це за потрібне.

На покриття видатків президент носиться з думкою зажадати нових податків у висоті шість до десять біліонів долярів, як він заповів у своїй промові про стан країни. Цей податок був би „додатком" до податку, який щойно ухвалено в минулім Конґресі, у висоті вісім біліонів долярів. Відповідний лист від президента дістав уже сен. Гері Бирд з фінансової сенатської комісії.

ПЛЯН ОБОРОНИ СТЕЙТУ НЮ ЙОРК

Олбені, Н. И. — Стейтова леґіслятура дістала від губ. Тамеса Е. Дюї сувору програму підготови для оборони перед атомовою атакою. Водночас Дюї передав послання, в якому заявив, що йому особисто є осоружними міри, яких він домагається. У розмові з провідниками леґіслятури Дюї признав, що це не є нагла справа і тому він полишає 30 днів на її ухвалення в обох палатах. Треба наперед подбати про потрібні засоби, щоб забезпечити населення стейту перед нещастям. Він теж заявив, що не потрібно арґументації для переведення програми, коли постійне погіршення військового й дипломатичного положення нашої країни євочевидне. Програма обіймає між ін. можливість конфіскати приватних мастків на оборону стейту, який у першу чергу є виставлений на напад ворога атомовою бомбою. При складанні програми губернатор радився наперед провідників обох політичних партій, тобто Републиканської й Демократичної.

В АМЕРИЦІ

- **Новий рід боєвих тенків** виробляє армія і вони появляться з весною. Підсекретар армії Арчібалд Александер заповідає, що в них є „радикальні" зміни впорівнянні з виробом теперішніх тенків. На їх продукцію буде виданих біліон долярів.
- **Пачки КАРЕ,** висилані до европейських скитальців, подорожіли на 1-3 доляри від 1 січня. Теперішні харчові посилки вартости $5.95 будуть коштувати $6.95, а пачки з одягами будуть коштувати по $11 і $13.
- **Побоюються заволічення** інфлюенци з Англії до Америки. Епідемія вибухла в Ліверпулю, де припинено хвилево портовий рух і замкнено школи.
- **80-річний мужчина,** спортовий письменник Джеймс Прайор Аллен, помер на годину вчасніше від своєї 81-річної жінки Евангелини Ропшмор Аллен в Норвезькім шпиталі в Брукліні. Жінка не довідалася про смерть чоловіка.

ГЕН. АЙЗЕНГАВЕР ВЖЕ ОРГАНІЗУЄ КОМАНДУВАННЯ ЗАХІДНИХ СИЛ В ЕВРОПІ

Париж, 9. грудня. — Генерал Армії Двайт Айзенгавер, призначений Атлантійською Радою головним командантом аліянтських збройних сил в Европі, прибув без будь-яких парад минулої неділі до столиці Франції і безпосередньо почав заходи для виконання дорученого йому завдання: організації головної квартири та головного командування західних збройних сил. Виступивши на аеродромі з літака, ген. Айзенгавер заявив, що він приїхав тому, бо „Злучені Держави разом з рештою Західного світу вважають, що ми маємо не тільки право, але й обов'язок захищати культуру, яка була розвинена в цій закутині ґльобу та поширилася по цілому світі", та що „культурний світ повинен бути на поготові, якщо не хоче занапастити своєї культурної спадщини". Він твердив, що він вернувся до Европи, „землі наших предків", не з будь-якими чудесними плянами, але з твердим рішенням зробити все можливе для рятунку того континенту перед загрозою, яка над ним нависла. Разом з ген. Айзенгавером був шеф його штабу, ген. Ґінтер, та інші високі старшини. Негайно після того ген. Айзенгавер відбув майже чотирогодинні наради з маршалом Монтґомері, англійським головним командантом збройних сил західно-европейського військового союзу.

ФРАНЦІЯ УЗАЛЕЖНЮЄ СВОЮ ОБОРОННУ ПІДГОТОВКУ ВІД АМЕРИКАНСЬКОЇ ЗБРОЇ

Париж, 9. грудня. — Французький уряд поінформував вчора ген. Айзенгавера, що його можливість зорганізувати і узброїти 20 нових дивізій до кінця 1953-го року та виконати інші військово-оборонні зобов'язання в Европі і Азії залежить головно від американської допомоги в озброєнні, — головно, як йдеться про танки і іншу панцерну зброю. Ген. Айзенгавер, починаючи доручену йому організацію головного командування західних збройних сил в Европі, відбув свої наради з французьким урядом і опісля відбуде такі самі наради з урядами інших европейських партнерів Атлантійського пакту. Після розмови з французьким премієром Плевеном та міністром оборони Мошом, ген. Айзенгавер висловив своє вдоволення з теперішньої стадії французької оборонної підготовки та її плянів на майбутнє.

МОЖЛИВІСТЬ ВКЛЮЧЕННЯ ЕСПАНІЇ В ЗАХІДНУ ОБОРОНУ

Мадрид, 9 січня. В поінформованих колах еспанської столиці стверджується, що американські військові представники осторожно провірюють можливість евентуального включення Еспанії в західно-европейську оборону. Конкретно, американські стратеги хотіли б знати, чи Еспанія погодилася б виставити для західно-европейської армії корпус своїх військ в силі 60,000 вояків, якщо Злучені Держави погодилися б дати їм зброю та ввесь военний виряд. Американці поступають дуже осторожно, з огляду на можливість опозиції інших партнерів Атлантійського пакту, зокрема Франції. 60,000 вояків це була б відносно мала сила, проте в аліянтських колах високо оцінюється боєву вартість еспанського вояка. Щоб вийти зі складного політичного положення, Злучені Держави могли б в потребі заключити з Еспанією окремий військовий союз. Американська амбасада в Мадриді стверджує, що їй нічого не відомо про будь-які переговори на ці теми.

ЧЕРГОВЕ ПОТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ БОРОТЬБИ ПРОТИ МОСКВИ

Ню Йорк, 9 січня. — Н. И. Таймс в своєму виданні з минулої п'ятниці знову потверджує наявність повстанського руху в Україні проти совєтсько-російської окупації. В розлогій кореспонденції співробітника і співвласника Н. И. Таймсу, С. І. Солцберґера, з Парижа про масове використовування каторжників при будові каналу між Волгою і Доном, м. і. стверджується, що совєтська поліція з-під знаку МВД та МҐБ заанґажована „в боротьбі проти повстанських груп в роді ОУН — Организації Українських Націоналістів".

ГУБ. ВОРЕН ГОВОРИТЬ ПРО ПРАВДОПОДІБНІСТЬ ВІЙНИ

Сакраменто, Каліфорнія. — Губ. Ирл Ворен сказав при відкритті стейтової леґіслятури, що вона збирається не тільки у тіні „можливої" але й правдоподібної світової війни". Перебираючи втретє уряд стейтового губернатора, Ворен сказав у своїй промові: „Звичайний розум вимагає, щоб цивільну оборону зробити нашим головним предметом дискусій — сьогодні, завтра і доти, доки не прийде сигнал „небезпека минула". Я надіюся й молюся, щоб війна ніколи не прийшла". У відповідь на твердження одиниць, що „таке не може статися в нас", губ. Ворен пригадав на осторогу федеральних властей: „Дальша війна проти Америки прийде наче грім з ясного неба; ця атака буде звернена проти цивільного населення і на продукційні осередки; вона буде така жахлива, що бліцкріґ буде тільки удаваною війною у порівнянні з новою війною."

ВАРБУРҐ ЗА ПЕРЕГОВОРИ З РОСІЄЮ

Ню Йорк. — Джеймс Варбурґ, визначний економіст і письменник, дальше поширює думку переговорів з Росією для осягнення миру, опертого на ступневім відтягненні американських обіцянок. Варбурґ є противником закордонної політики президента Трумана й свої негодування висловив у новій брошурі „Тепер, або ніколи". У книжечці каже Варбурґ: „Ми знаємо, що політика фізичного втримування стіни, яку наш уряд узявся розбудовувати для стримання аґресивних диктатур, не вдалася збудувати; навіть не зорганізовано сил, щоб цю стіну обороняти". Автор називає глупим твердження, що ми можемо вести переговори щойно тоді, коли осягнемо військову рівність або вищість. Він вважає Німеччину за осередок політичних турбот і радить залишити поновне зброєння Німеччини. За те дораджує озброїти англо-американські сили, не менше як 20 дивізій, які дорівняли б силі Франції, Голяндії й Бельгії. Залишення озброєння Німеччини злагідпить, на думку Варбурґа, ворожнечу Росії. Дальше радить забратися з Кореї і створити уряд загальним голосуванням під охороною Об'єднаних Націй, а Формосу залишити її долі. Теж думає залишити Китай, а це спонукає китайців вести переговори в справі миру.

- **Сильний землетрус,** що тривав 30 секунд, занотовано в Токіо і Йокогамі в Японії.
- **Про нову далекойдучу чистку** повідомляють в комуно-болгарському уряді. „Вичищено" міністра внутрішніх справ та цілий ряд інших високих урядників.
- **Тринадцять порторіканських** націоналістів покликано під суд в Сан Хуан за бунт для повалення уряду. Пізніше покличуть членів цієї групи в Ню Йорку.

МАРШАЛ КОНЄВ „ПРО-КОНСУЛЕМ" ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ

Прага, 9 січня. — Тут в поінформованих колах стверджується, що властивим володарем сьогоднішньої Чехословаччини є совєтський маршал Конєв, командант совєтських сухопутніх військ, що встановив собі тепер головну квартиру в Карльсбаді та який командує тепер поверх тисячкою совєтських офіцерів що є „дорадниками" комуно-чеської армії. Західні військові кола вважають Конєва за одного з найспосібніших совєтських стратегів. Крім своїх військових обов'язків, Конєв є теж заступником міністра збройних сил Совєтського Союзу та заступником премієра підсовєтської України.

ЧЕРВОНІ В КОРЕЇ ВЖЕ 60 МИЛЬ НА ПІВДЕНЬ ВІД ПАРАЛЕЛІ

АЛІЯНТИ ПРОДОВЖУЮТЬ ВІДСТУП. — КОМУНІСТИ ЗДОБУЛИ ВОНДЖУ.

Токіо, 9. січня. — Аліянтські війська в Кореї продовжують відступ на цілому фронті і червоні армії в поодиноких пунктах вже дійшли до 60 миль на південь від 38-мої паралелі. На центральному фронті вчора в полудне останні аліянтські відділи відступили з міста Вонджу, що майже цілком евакуоване з цивільного населення та з доценту зруйнованими всіми об'єктами, які могли б мати стратегічну вартість, впало в руки червоних. Вонджу, важливий комунікаційний вузол, є 45 миль на південь від паралелі. Це вже п'яте південно-корейське місто, що було залишене аліянтами. Пів години після відступу аліянтів, червоні увійшли до Вонджу і один їх полк почав відразу гнатися дальше на південь та зайшовши приблизно дві милі, положився спати в придорожних ровах, не завдавши собі труду виставити бодай сторожів. Один американський батальйон несподіваним наскоком на сплячого ворога, розбив його цілком; на полі не так бою, як сну залишилося двісті ворожих трупів а інші панічно розбіглись. Інші червоні війська здобули вчора місто Осан, 28 миль на південь від Сеул. Найбільші комуністичні сили тепер сконцентровані в районі Вонджу і на цьому секторі аліянти очікують повного і масового ворожого наступу на південь Корейського півострова. Головна квартира ген. Мак Артура і фронтові повідомлення стверджують, що досі ані одної місцевости червоні не здобули в результаті битви і перемоги, тільки після плянованого відступу аліянтів, що відбувається в повному порядку. — Стверджується, що тепер властиво немає лінії битви. Досі ще не відомо чи і де аліянти плянують прийняти бій, що може бути вирішним для Кореї. В міжчасі аліянтська авіяція своїми безупинними налетами — день і ніч четвертує ворожі ряди, завдаючи червоним величезних втрат в людях і военному матеріялі. Рівночасно з тим, як ворог займає опорожнену аліянтами територію, його сили не тільки розпорошуються, але теж сильно утруднюються його постачання. Аліянтська фльота здовж західного і східного побережжя зі свого боку держить ворога під постійним вогнем та завдає йому величезних втрат.

ФРАНЦУЗИ РОЗБИЛИ КОМУНІСТІВ В ІНДО-КИТАЮ

Сайґон, Індо-Китай, 9. грудня. — Французьке командування в Індо-Китаю повідомило, що впродовж останніх тижнів місцеві збройні сили та французький леґіон розбили переважаючі комуністичні сили Вєтмінга, що почали були наступ на центральній провінції, завдаючи їм величезних втрат. Це ще далеко не значить, що війна в Індокитаю вже вирішена — стверджується з цих самих джерел. Проте, протикомуністичний фронт сильно сконсолідований і очікує нового розвитку, що тепер характеризується фактом призначення генерала Лін Піао, головного команданта комуно-китайської Четвертої Армії, яка бориться проти аліянтів в Кореї, теж командантом сусідніх з Індо-Китаєм китайських провінцій.

ЧЕРВОНИЙ ПРАПОР НАД СТОЛИЦЕЮ ТИБЕТУ

Калімпонґ, Індія, 9. грудня. — Втікачі з Тибету стверджують, що в останньому вперше піднесено комуно-китайський прапор над столицею Тибету, містом Ляса. Даляй Ляма, релігійний володар Тибету, виїхав з цього міста раніше. Комуністичні армії продовжують похід на південь, хоча він дуже утруднений гімалайськими горами.

О.Н. ПРОДОВЖУЮТЬ ЗАХОДИ ДЛЯ ПЕРЕМИР'Я В КОРЕЇ

Лейк Соксес, 9. грудня. — Політичний Комітет Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй рішив вчора відложити свої наради в справі засуду комуністичного Китаю як аґресора до найближчого четверга і цим дати можність „комітетові трьох" зробити ще останнє зусилля для евентуального перемир'я в Кореї. Цього домагався головно британський представник, вважаючи, що „основна провірка терену перед скоком є дуже доброю засадою в закордонній політиці". Наради Комітету відбувалися під враженням повідомлення, що Злучені Держави Америки плянують резолюцію, якою Об'єднані Нації мали б визнати комунітичний Китай аґресором і поробити з цього всі практичні висновки. В цій справі американські дипломати вже мали переговорити з 90 неназваними країнами. Комуно-китайський уряд досі відкидав пропозиції перемир'я, добачуючи в них аліянтський „підступ". Поодинокі країни, включно з великими, ставляться зі застереженнями до американських заходів щодо визнання Китаю аґресором, вважаючи, що це практично означатиме явну війну теж з Китаєм.

ТІТО ДОРАДЖУЄ О.Н. ЗАБРАТИСЯ З КОРЕЇ

Беоґрад, 9. січня. — Юґославський премієр, маршал Тіто, висловив минулої неділі своє переконання, що Об'єднані Нації повинні залишити комуністичному аґресорові „стратегічно безвартісну" Корею та подумати про наладнання „дуже критичного" міжнародного положення не доконче военними засобами. В інтерв'ю для закордонної преси Тіто висловився проти озброєння Західної Німеччини, вважаючи натомість, що чотири великі потуги повинні ще раз спробувати наладнати свої непорозуміння при круглому столі. Відносно внутрішньої юґославської політики Тіто заперечив поголоски про евентуальне звільнення ув'язненого католицького архиєпископа Степінача, покликуючись на краєву опозицію проти цього. Він рівночасно твердив, що юґославська армія сьогодні є вповні приготована і могла б з успіхом протиставитися 660-тисячним арміям совєтських сателітів: Румунії, Болгарії і Угорщини.

В СВІТІ

- **Комінформ признається,** що він потрапив просякнути юґославську армію досить великою кількістю своїх шпигунів, щоб не допустити до юґославського військового зговорення зі Заходом.
- **Діючий секретар Об'єднаних Націй, Дейвид Овен,** заборонив висвітлювання совєтського пропаґандивного фільму, в якому мали б бути „задокументовані" американські „варварства" в Кореї.
- **Премієри країн британської** спільноти народів продовжують в Лондоні свої наради, але досі не потрапили спрецизувати спільного становища в політиці відносно комуністичного Китаю.
- **Комуно-польський парлямент** ухвалив закон, на підставі якого польки, що вийшли замуж за чужинців, можуть задержати своє польське громадянство.

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12 00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$2.00	Six months	$ 2.00

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса "SVOBODA". P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПЕРЕБРАТИ ІНІЦІЯТИВУ

Уся політика, внутрішня і закордонна, обертається сьогодні біля питання, буде чи не буде третя світова війна. Так є не тільки в Злучених Державах, але й в Канаді, Британії, Франції та інших демократіях. Ніхто в цих країнах не хоче війни, проте всі до війни готуються, надіючись нападу з боку Москви, чи такої нової кремлівської аґресії, проти якої прийдеться демократіям виступити збройно, очевидно виконуючи постанову Об'єднаних Націй. Іншими словами, може повторитись те, що сталося в Кореї, тільки на світові розміри.

Спровокувати таку війну може в теперішніх обставинах єдино Сталін. Так цю справу розуміють демократії. Потішаються хвилево тільки тим, що по їхнім розрахункам Кремль на таку війну в 1951 році ще не зважиться, бо замало до неї підготований і має замало готових атомових бомб. Але є й інше розумування на тему цеї проблеми, подібне до того, яке передавалось американськими кореспондентами навіть зі самої Москви, заки Кремль підбив в Европі Румунію, Польщу, Чехословаччину, Угорщину, Болгарію і т. п. Це мова про „старого дідька" Сталіна, якому вже на плечах сімдесятка, а в такому віці, природно, всяка людина стає мирною і консервативною. Подібне чуємо й тепер про Сталіна. Кажеться, що йому вже по сімдесятці та що він має вже „запевнене" славне місце в історії Росії й тому цілком певно не захотів би пускатись на таке велике ризикування, яким є кожна війна й яким певно була б нова світова війна. Про таке говориться тепер навіть у Вашингтоні й то в урядових колах.

Нам здається, що вільний світ не повинен ставити справу так, що мир чи війна залежить тільки від Сталіна чи Кремля. Зброєння Злучених Держав та інших вільних країн вимагатиме величезних витрат. Навіть такій багатій країні, як Злучені Держави, прийдеться, як правдиво заповів нюйорський губернатор Дюї, перемінити цілковито дотеперішній спосіб життя і жити по „спартанськи", щоб підготовитись як слід до оборони. Питаємо: як довго можна буде так жити і ждати, в який бік зверне свої пляни Кремль? Він же ж буде ще довго вдоволятися „мирними" підбоями в Азії, не даючи сам ні одного вояка для цеї цілі, заки рішиться на відверту і рішальну боротьбу з демократичним світом!

Тепер уся ініціятива по боці Совєтів, коли вона повинна бути в руках демократій, або точніше: Об'єднаних Націй. Демократичні потуги є відповідальні за мир і порядок у світі. Взиваючи світ до боротьби з Гітлером, вони проголосили певні принципи, згідно з якими вони рішились перебудовувати цілий світ, звільнивши його з ярма тоталітаризмів. Ті принципи є обняті Атлантійським Чартером, на який вкінці погодився і Сталін, як його зрадив його спільник Гітлер і він шукав у демократій рятунку. Крайня пора заставити тепер Кремль виконувати те, що ним підписане в справі волі народів та основних свобід і потягнути його до відповідальности за доконані ним підбої. Тому не на переговори зі Сталіном, що робити з Німеччиною, Австрією, чи ще якоюсь країною, але спершу на суд за зломання міжнародних зобов'язань, за вже доконану аґресію.

Такою повинна тепер бути ініціятива демократій. Хай Сталін знає, що його жде й чому демократії зброяться. Отже не тільки на те, щоб обороняти себе на випадок, коли б Сталін уважав для себе догідним починати останній бій з ними.

За перемогу моральної зброї

Період Різдвяних Свят і Нового Року приніс різні думки загально звісних політичних діячів, як ось губернатора стейту Ню Йорк, Тамеса Е. Дюї, секретаря стейту Діна Ачесона та інших на тему віри в ідеали, конечно потрібної для перемоги вільних народів над найновішим нещастям світу, яким показується комунізм.

Дін Ачесон пригадав, американському народові, що він має дрімучу силу, якої треба вжити для поборення аґресора, — комуніста. Джерела цієї сили, на думку Ачесона, є такі: воля, яку обороняємо; наші приятелі, які вірять в ті самі ідеали, що ми; наша промислова спроможність продукування і наші боєві сили. Отже замітне у пригадці Ачесона є ставлення моральної цінности на переді усіх інших.

Подібні, хоч сильніше з'ясовані моральні цінности нагадав губернатор стейту Ню Йорк, Тамес Е. Дюї у своїй інавгураційній промові при поновнім обнятті стейтової влади. Хоч промова Дюї теж не містить нових ідей, то їх пригадка на часі.

„Якщо наша нація дальше йтиме шляхом самопотурання, слабости, і хитання, в такому випадку ми не будемо могти на нікого іншого, а тільки на нас самих звалювати вину за втрату наших вольностей і незалежности. Ще не все втрачене, одначе все є у великій загрозі" — сказав Дюї.

Хотіння боротись, оборонятись і працювати—врятувало не одну націю і мусить врятувати Америку, а під її проводом теж і ціле вільне й поневолене людство.

Каже Дюї: „Фізичні ресурси для збереження свободи, а може й миру, є в нас під рукою. Тільки хотіння, відваги і ясної цілі нам потрібно. Обов'язок змобілізувати нашу силу заки ще буде запізно—повинен стояти ясно перед нами... Ось тут, у Ню Йорку, маємо високі зобов'язання і необмежену нагоду. Відложімо набік нашу партійність, і себелюбство і даймо приклад іншим стейтам і цілій країні, що ми можемо відмовити собі чогось і взятись до твердої праці для загального добра. Для нас і для населення стейту Ню Йорку пропоную життя на лад старинних спартан, який, як я покірно надіюся, найде наслідувачів тут і в цілій нації. Прирікаю перед вами, що буду вести стейтову адміністрацію з єдиною ціллю на оці, а нею є оборона волі. Перед вами зобовязуюся вести продукцію з однією тільки ціллю, а саме для оборони; дальше перевести мобілізацію людської сили і підготовити цивільну оборону".

Відважно сказані слова і треба вірити, що вони будуть сповнені. Ніщо інше не потягає за собою загал так, як скромність і праця його провідників.

Досі комуністи вміли проповідувати і перед світом удавати, що вони змагають до добра усього людства. Треба було необмежених терпінь цілих народів, що попали під кормигу Кремля, щоб переконати хоч провідні уми світу, що большевизм це не ідея, а облуда. Тепер час на практичне поборювання комунізму. Час показати ошуканим масам справжні ідеї й ідеали, щоб їх потягнути до бою за кращу долю одиниць, націй і людства.

Це важко зробити в Америці, де комунізм уже засуджений як злочинна конспірація одиниць для заведення неволі над мільйонами населення. Треба ще сказати правду і переконати всіх, кого треба, що нема легкого життя без праці і що вже давно минулися байки про „край дармоїдів". Модерне людство промахнулось тим, бо звернуло головну увагу на матеріяльні цінности, н бажання багатства і на „вживання світу". Крайня пора завернути на шлях духових ідеалів, братолюбства, милосердя взаємодопомоги і в них шукати заради на недостачі щоденного і вільного життя.

Б. Козловський

„З цим знаменом переможеш!"

В потоці важливих газетних новин, на які такий багатий наш бурхливий час, напевно мало хто з читачів звернув належну увагу на недавнє коротке повідомлення в пресі про врятування в Кореї американською армією 50 поранених комуно-китайських вояків. Американська військова влада, забезпечила їх потрібною медичною та харчевою допомогою, вмістила їх в опаленому приміщенні й, відходячи з цієї місцевости, заборонила своїй авіяції скидати бомби навіть в його околиці. Офіційно це мотивовано бажанням віддячити за подібний вчинок двох червоних вояків, які, знайшовши двох поранених американців, подали їм потрібну допомогу, а тоді приставили до американських ліній. Проте навряд тут було саме бажання віддячити, бо внутрішні збудники й сама природа обох цих вчинків є цілком відмінними. Вчинок двох червоних вояків (напевно, не комуністів, а звичайних собі китайців, в яких голос комуністичної пропаґанди не міг заглушити голосу власної душі) був явно особистого, емоційного характеру, був просто душевним рухом живих людей. Тим часом вчинок американської військової влади був актом свідомим, організованим, підказаним логікою доцільности й практичної користи, сполученою з логікою християнської моралі. В цьому якраз його варта уваги особливість.

Хоч хто були ці 50 китайських вояків, годі припустити, щоб вони могли повернутися до своїх військових частин чи домівок з тими самими почуттями, з якими з них вийшли. До почуття здивування, що замість „американських звірств", про які протурчала їм вуха комуністична пропаґанда, вони заразились в полоні на американську людяність, у них мимовільно домішається почуття подяки й пошани до свого „ворога" і разом з тим — зневіра в своїх брехливих „друзях". Та вони не будуть самітними: їхні настрої та думки знайдуть відгук у масах. Про свою пригоду кожен з них розповість або напише своїм військовим товаришам, рідним, друзям, знайомим, і ця сенсаційна у воєнний час вістка, хоч як силкувалась би придушити її влада, розповсюдиться по країні, стане здобутком багатьох тисяч людей. І не один землероб чи кулі замислиться над значенням цього факту і завагається в своїй вірі в комуністичну „правду", якщо він її мав, або остаточно переконається в комуністичній неправді, якщо він тої віри не мав. І не один вояк на фронті, усвідомивши брехню „американського звірства", волітиме скласти зброю, ніж умирати за сумнівну правду. Американський „лицемірний жест", як був офіційно названий цей вчинок, принаймні в частині китайського народу дістане іншу оцінку. Ото ж хіба людяне піклування про цих 50 поранених вояків та їх звільнення не дадуть більшої користи справі демократії взагалі і корейській армії ОН зокрема, ніж дало б затримання їх в полоні? Хіба ця мирна пропаґандивна „бомба" не матиме ширшого радіюса дії, не завдасть більшої шкоди ворогові, ніж скинута там хай і атомова бомба? А чи не більше, ніж від атомової бомби, порідшали б лави ворога хоч би, напр. від звичайних пшеничних буханців, скинених десь в голодному Китаї, що вже багато років не бачить їх навіть у мріях?

Зрозуміло, цим я не хочу сказати, що треба звільняти всіх полонених червоних вояків або що ні в якому разі не слід уживати атомової бомби. Війна є війною, має свої суворі закони й потребує передусім бойової зброї. Проте саме американське командування цим своїм вчинком ніби хотіло сказати, що воювати можна й не самою бойовою зброєю. Так воно й є. Лише більше: воювати не самою бойовою зброєю не тільки можна, а й треба, особливо в тій смертельній боротьбі двох світоглядів, яка почалася у світі і в якій так багато важить те, на чий бік схиляться народні маси різних країн. Мало мати безліч найкращої модерної зброї, мало мати мільйони людей для озброєння нею, — треба мати ще віру в цих людей і віру тих людей в справу, яку вони покликані боронити. Неминучий брак цієї віри і є якраз Ахілесовою п'ятою войовничого большевизму, яка стає тим уразливішою, чим далі від кремлівських мурів ступає на чужу землю московський велетень. Так випливає і з логіки речей, і з науки історії. Тому першорядним невідкладним завданням світової демократії є бити ворога в цю його Ахіллесову п'яту зброєю конкретної дійової пропаґанди, спростовувати фактами всі його брехні, якими він намагається (часто успішно) завоювати прихильність до себе азійських народніх мас, виривати їх спід його впливів, допомагати їм позбутись ярма злиднів та соціяльної несправедливости, яке досі їх давить, теж фактами переконувати їх у правоті справи світової демократії.

Глибоке значення згаданого вчинку американського командування в тому й полягає, що він дає нам, один з евентуально різноманітних конкретних прикладів такої акції. Проте, виявляючи щодо цього здорову розумну ініціятиву, він лишається одиноким епізодичним випадком. Завданням нашого надто млявого й бездіяльного демократичного світу є творити замість подібних розпорошених епізодів єдину, зорганізовану, не обмежену часом, місцем і формами систему конкретних дій на морально - пропаґандивному фронті. Не випускаючи з руки бойової зброї, треба в другу руку взяти й цю занедбану нині зброю дійової пропаґанди і нею ідейно завойовувати світ. Християнська цивілізація, волелюбство й пошана до прав кожного є, найкоштовнішими скарбами сучасної демократії. Вони дадуть їй і цю зброю. „З цим знаменом переможеш!"

Клопіт з Хмельницьким

З гетьманом України Богданом Хмельницьким мала мороку не тільки царська Росія, але має з ним клопіт і большевицька Москва.

Як відомо, Хмельницькому поставив царський уряд на Софійській площі в Києві пам'ятника з написом: Богдану Хмѣльницкому единая недѣлимая Россія. Пам'ятник проєктував українець із Галичини Мікєшин (власне — Микиша), але збоку інших українців були протести проти профанування пам'яти великого українського патріота на славу московського імперіялізму. Михайло Драгоманів, що був на еміґрації, влучно зазначив тоді, що вираз „єдина неділима" — чистий плаґіят із Великої французької Революції, що назвала свою республіку „єдиною неділимою" (Une et indivisible).

Історик України Микола Костомаров видав тоді, коли царський уряд готував пам'ятник Хмельницькому в Києві, статтю — „Хмельницький — данник Оттоманської Порти". В цій статті Костомаров, на підставі історичних документів, показував, що Хмельницький зовсім не був московським патріотом, і що для оборони волі України гетьман єднався перше всього з Туреччиною.

Однак, офіційна версія — зробити з Хмельницького „благонадійного" малороса", і протилежність до „зрадника" Мазепи, перемогла в царській Росії. В цьому дусі вчили в школах і преса так представляла Хмельницького, всупереч історичній правді.

Після революції 1917 року вже не можна було так безоглядно перекручувати фактів і російські монархісти дали були Хмельницькому спокій. Але почалася кампанія проти Хмельницького з іншого боку: Большевицька історична наука (чи можна її так назвати!?) вирушила проти Хмельницького з „революційними" аргументами.

Так, в „Большій Совєтській Енциклопедії", в томі 59, виданім році 1935, читаємо про Хмельницького таку тираду:

Хмельницький — „на ділі не був і не міг бути вождем революції і заграв у ній ролю зрадника повставших козацько-селянських мас, сприяючи закріпленню колоніяльного панування Росії над Україною та кріпацького гноблення".

Не знати, хто подав таку характеристику Хмельницького до Совєтської Енциклопедії. Може Володимир Затонський, комуністичний комісар України після смерти Скрипника. В кожнім разі, є тут протест проти колоніяльного панування Московщини над українським народом.

Але з повною перемогою сталінізму в СССР змінився і погляд на Хмельницького: треба було, в інтересі російського націоналізму, що діє під маскою комунізму, зробити з Хмельницького прихильника „неділимої Росії". В шкільних підручниках, в театрах (Корнійчук!), в ніби наукових конференціях і т. д. Хмельницького, всупереч попередньому наставленні компартії, перемальовують на „революціонера", а головне, на „приятеля Росії" (хоч в 17 віці Московщина Росією не називалася!). А вже зовсім почалася вакханалія за II світової війни: проти Польщі використовує московська пропаґанда ім'я Богдана Хмельницького, а в війні з Німеччиною установлено навіть орден Хмельницького в Червоній армії. Полк імени Хмельницького на постої в чеській Празі, охороняв нещасливого президента Бенеша...

В Галичині, поряд з колгоспами імени Сталіна, Молотова, Мікояна, Кагановича і інших комуністичних величин, є також колгосп — імени Богдана Хмельницького! Чи не записано, часом, гетьмана Хмельницького „за особливі заслуги" до Всесоюзної Комуністичної Партії? Не було б у цьому нічого несподіваного: тому з 20 років писав комуністичний поет Володимир Сосюра про Шевченка:

„Тарас, коли б він жив тепер, то був би членом Ве Ка Пе"...

Х. М.

Василь Лев

Український Вертеп і сучасна хвиля

Різдво Христове це чи не найбільше свято в Америці. Воно приносить багато радощів і веселощів не тільки християнам, але й нехристиянським народам Америки, що святкують і бажають собі обопільно: „Меррі Крісмас", обдаровуючи себе щедро й щиро різними дарунками. А по домах і вулицях прибирають ялинки, багато прикрашують їх блискучими світлами, а вікна декорують вінками, дзвінками, цяцьками і теж світлами. Місяць до Різдва крамниці рояться від покупців святочних дарунків, а гучномовці передають схоплені з хвиль етеру радісні різдвяні пісні та коляди. Веселе: „джінґол белс" та „сайлент найт" наповняють уха слухачів і гомонять їм навіть у сні вночі.

Це вияв радости й пошани свята вочоловічення Божого Сина, що скрізь і всюди найкраще переданий колядою чи колядкою. Коляда повстала ще в середньовіччі в зв'язку з культом родинного свята і тайни народження Спасителя, що приніс радість і спасіння засудженому на духову загибіль людського роду. Одначе побожному християнинові замало було виявити радість свою участю в Богослужбі та вислухати поучення, що лучиться з коротким, ляконічним описом тієї великої події в Євангелії. Тому виявляється цю радість піснею, що в леґендарний спосіб представляє Вифлеємську подію, прикрашуючи її пластичним зображенням поклону пастухів, царів, і звірят, та ганить Ірода, що з намови дявола старається вбити Ісуса і сам за це поносить належну кару. Саме в цих останніх подіях бачать люди драматичні картини із земського життя Богочоловіка і тому пластиці опису й виразності вислову та почувань надали вони форму драматичної дії також і у вертепній драмі. Вона поєднала в собі дійсність Богочоловічення в вифлеємській стаєнці з середнєвічною сценічною грою про події з життя святих.

Сам вертеп повстав із ранніх середнєвічних маріонеткових (лялькових) вистав у західній Европі в ХУ. ст. В Україну прийшов він у ХУІІ ст. Він теж перейняв із заходу сюжет і маріонеткову виставу. Влаштовували його у нас мандрівні дяки-пиворізи, що не мали спромоги уладжувати вистави у кожній хаті та вважали гріхом виступати у ролі святих осіб. Вони робили хатку у поверх, де в горі був представлений Вифлеєм. Тут відбувалися тільки біблійні події, зв'азані з Христовим народженням, сцени з янголами, поклін пастухів, Іродові затії та смерть з косою, що вбиває Ірода. В партері відбувалася подія світського змісту, що представляла радість людей з приводу народження Спасителя світу.

Всю акцію виконували ляльки, зроблені з дерева, розмальовані або зодягнені. Керували ними виконавці дії, сховані за задньою стіною вертепу. Вони говорили замість діючих ляльок, наслідуючи голоси дієвих осіб. Крім того в часі вистави бував ще за сценою хор, що співав молитви й духовні канти, а також музика зі скрипкою, що приграває до співу й танків ляльок. Вигляд сцени в обох поверхах був простий, як у тогочасних театрах, де грали т. зв. клясичні драми. Перед стінкою з трьома дверми площа огороджена ґалерійкою та бальконовим виступом зпереду посередині. Середні двері майже нечинні. За те бічними входять і повертаються ляльки, ведені на дротах вирізаним рівчаком у долівці, вистеленій кожухом або оксамитною матерією. Це мало уявляти землю, море або долівку. В партері посередині Іродів престіл, де сидить він у часі першої дії.

Як у кожного народу, так і у нашого вертеп виведений в українському побутовому стилю, тому, що він є твором виконавців, які походять з широких мас нашого народу.

Дяки-пиворізи та спудеї-бурсаки як творці вертепу виявили в ньому душу народу, його щоденне життя, його радощі і клопоти. Біблійні події на поверсі представлені за допомогою тодішньої нашої іконографії, прибирають український характер. Святі й царі говорять книжною мовою-церковною, пастухи й інші люди мовою народньою, а Ірод московською. Це натяки та тодішні відносини.

Релігійна частина вертепної драми, що займає перший акт побудована на зразок „Комедії на Різдво Христове" Дмитра Тупталенка. Перед сцену виходить паламар, дає знак дзвінком і сповіщає про народження Христа. Після його відходу відкривається занавіса, на сцені видко іконографічну картину: Марія з Ісусом на руках праворуч Йосип, ліворуч звірята. Появляються два янголи і будять пастухів. Вони збираються в дорогу, приходять у Вифлеєм, приносять ягня і просять Божу Матір дозволити їм заспівати й затанцювати. Вони колядують, танцюють і відходять. Три царі, що йдуть з поклоном до Ісуса, вступають до Ірода, питають дороги у Вифлеєм, а він по їх відході нахваляється вбити Ісуса. Коли ж царі з поворотом не вступили до Ірода, він з люті каже воякам вбивати дітей. Тоді на сцену приходить Рахиль і плаче, а за сценою хор співає „Не плач, Рахиле". Тут вбігає на сцену смерть, вбиває Ірода, а чорти тягнуть його до пекла.

Друга дія відбувається в партері та має український національний кольорит; гумористичним тоном зближена до інтермедій. Спершу виступають дід і баба (тобто Адам і Ева) танцюють, співають з радости, що вже не стало в живих Ірода. Зачувши їх спів, виходить салдат, проганяє їх, говорить монолог про свою вояцьку хоробрість і відвагу, поздоровляє видців з Різдвом Христовим, кланяється і відходить. За ним виходять по черзі: гусарин (мадяр), дівчина Дзьоба, поляк-шляхтич, циган і циганка з циганчатами, жид і жидівка, мужик Клим і його жінка, дяк-кондяк і школярі, коза, свиня, гадюки, ворожка, запорожець. Кожна з виступаючих осіб говорить відповідно до свого стану й характеру, розказує про свої клопоти, а все з гумором і дотепом. Центральною особою є козак. Він приходить саме в ту пору, коли шляхтич і циган вихваляються своєю відвагою та впливами. Козак проганяє всіх зайдів з української землі, кривдників українського народу, приносить він мир і спокій на наші землі. І він теж людина повна темпераменту, сили і відваги. З гумором проходить крізь усі небезпеки, що наступають на нього. Запорожець стає символом тогочасної потуги і оборонця українського народу та його віри в перемогу добра над злом.

Подія біблійна в горішній частині вертепу і побутова в долішній лучаться в повчальну цілість з догматичною і моральною науками про відкуплення людського роду. Ласки і благодаті, зв'язані з тією подією, наші вертепники представляють в той спосіб, що переносять їх з часів Христових у сучасну пору. Тому дуже актуальною є характерна в 18 сторіччю розправа українця з поляком і москвином, а мужика з паном, жидом і циганом.

Інтермедійна частина вертепу основана на етнографічних мотивах, що об'єднуються з релігійно - біблійною частиною в одну цілість. В лялькових постатях зображені люди живі, а не мертві алегорії, виведені в шкільних драмах 17-18 ст.

Через свій безпосередній зв'язок з життям, актуалізацією алюзій, живу акцію вертеп був дуже люблений і популярний так, що прожив серед нашого народу довгі роки. Під кінець 18 ст. Київські бурсаки зайшли з вертепом до поміщика Галагана в с. Сокирин-

(Докінчення на стор. 3-тій).

Лев Ясінчук.

НЕОБХІДНИЙ СПОЛУЧНИК

Велика більшість статтей в українських часописах Америки обговорює майже виключно політичні чи — зрідка — господарські питання. Про культурні справи дуже мало говорилося. Може не буде зайвим кинути думку і з тієї області для тих, що її прочитають.

Те, що діється на українських землях від поверх трьох десятиріч, не тільки на Великій Україні, але й на Західній Україні, на Буковині й Закарпатті, довело велику масу українського народу з усіх його земель до того, що вона по власній волі, чи й поневільно використала час останнього світового буревію й розбрилася по всій земній кулі, а коли б була можливість, то була б може засіяла й інші планети.

Не місце тут оплакувати долю тих, що переселились, бо ті, що залишилися, мусять видержувати тягар гіршої долі. Ностальгія нових іміґрантів, ця безнастанна туга іміґранта за рідним краєм,приссалася як підступна гадина до серця й буде довгий час жерти його ненастанно та утруднювати навикнення до нових, відмінних умов життя. Про інші труднощі вже й не треба згадувати. Але якою їдкою не була б ця ностальгія, її не треба гасити; нехай діє так, як у деяких недугах гарячка. Людина опанована тією недугою легше находить одинокий лік: добро і щастя власного народу. Чим більша маса нових переселенців буде правильно шукати того ліку, тим здоровший і кріпший стане спільний організм — українська нація.

Та на самій мимовільній ностальгії, нехай не кінчається хід іміґрантського буття. Треба ще сильного духового об'єднання, що робило б одноцілий моноліт з усіх частин української маси, не зважаючи на її розсипаність по світі. Треба би заставити нову політичну іміґрацію (а коли можливе, то й стару з її нащадками) жити тією самою духовою українською культурою, без огляду на багато цікавих об'явів своєрідних місцевих культур. Бо — звичайно доки людина зв'язана культурою з своїм народом, доти вона не перестає бути його активним членом. Можемо мати навіть нашу власну державу створену й зорганізовану по нашим мріям, а люди перестануть бути українцями, якщо не буде їх в'язати спільна культура, якщо в них переважають впливи чужого духа. Який же чинник може бути тим необхідним сполучником поміж українськими людьми по всьому земному глькобі?

Здається не буде пересади в ствердженні, що тим чинником може бути українська книжка. Зайвим було б тут популярно викладати про вагу й значення книжки взагалі. Думки цієї статті не відносяться до тих, що цього не знають. Зайвою була б навіть пригадка, що тепер у світі мірять культуру народу рідше зужиттям мила, як це було донедавна; частіше роблять тепер оцінку висоти культури появою друкованої книжки. Навіть той, що тими справами не цікавиться, переглядаючи хочби тільки побіжно американську пресу мусить дивуватися, яка маса книжок тут появляється і то щоденно. А в нас? За одинадцять років, від часу, коли вибухла друга світова війна, появилося лише кілька українських нових книжок у Німеччині! Річ не в наукових творах, що очевидно конечні, й роблять свою велику роботу, але в т. зв. „красній літературі". Давно треба було українську іміґрацію, де вона не жила, переконувати, що читати потрібна річ. Теперішньої — не треба. Це прийшли десятки тисяч т. зв. інтелігентів, а з неінтелігентів — найсвідоміші. Яка жага читання наприклад серед українців, можна переконатися вечорами по американських публичних бібліотеках, у такому нпр. осередку, як Ню Йорк. Повно українців. Кожний шукає літературного твору а його не має. От, візьмім бібліотеку в такому українському середовищі, як 10-та вул. на „Іст". Щож там найдете? „Пропам'ятну Книгу УНС", Українську Енциклопедію, одне оповідання О. Стороженка, одна книжка Богдана Лепкого, один том Кропивницького, один Кащенка, „Соняшний промінь" Б. Грінченка, А. Чайковського „На уходах", Вибрані твори І. Франка (Державне Видавництво). І. Кіріяка (з Канади), „Сини землі", Кумки (з Канади), Шкільний співанник і... Сталіна „Основи ленінізму". От, чи не все!

Та не цього шукає читач. „Маруся", чи „Хмари" старшим приїлися, а молодших не зацікавить. Треба літератури сучасної, живішої з недавніми й сучасними проблемами, що заграли б, однаково чуло на струнах сердець усіх українців на світі. Що ж роблять українські читачі Ню Йорку не находячи для себе нічого до читання, для розвагової науки? Ті, що походять з Західної України, беруть польські книжки, буковинці — шукають здебільша німецьких, а з Великої України й Закарпаття таки не мають нічого. Таке явище помітне мабуть і в інших українських скупченнях. Ці слова не значать, що давня, довоєнна література „не добра". Автім, є там перлини. Якщо вона була б тут та ще й доступна, то безперечно найшла б своїх аматорів і смакунів. Але коли б ми обмежилися тільки на перевиданні давнішої літератури, то ми ніколи не поступимо вперід. З тих міркумісці тоді, коли світ іде вперід, ми будемо задні. З тих міркувань — треба нових, свіжих творів. Чи є вони?

З повною відповідальністю можна твердити, що вже на початок деякі автори мають готові твори, але не можуть пустити їх у світ. От н. пр. саме в сучасному моменті друкує „Америка" повість В. Радзикевича. Гм... друкує часопис, але чому не вийшла книжка? Бо нема кому надрукувати, от — чому. А воно не все одно — розбити повість на фейлетони в газеті, що її викидається, чи мати відразу суцільну книжку. Правда: заслужений і рухливий видавець, Іван Тиктор, заповідає в Канаді 8-12 книжок на цей рік, але то вже все. В найкращому випадку одна книжка на місяць, як показ нашої культури! А про більше видавців не чувати. Відновилася на американському ґрунті кооператива „Червона Калина", але вона буде продовжувати своє спеціяльне високе завдання. Приватна, у видавничому ділі недосвідчена, людина, боїться рискувати капітал. Каже авторові: я надрукую і в міру продажі буду платити гонорар. Безперечно, що коли найдеться багатий автор, то зможе й на це піти, щоб показати людям вислід своїх гарячкових, нервуючих зусиль. Але таких у нас (здається) нема. Який же вихід з положення?

Щоб не множити в безконечність товариств з вкладками, чи паями, могли б існуючі товариства, що мають призбирані окремі фонди, пустити у світ бодай одну нову книжку. Це гроші не витрачені. Якщоб книжки не виплачувалися, то був би їх ніколи ніхто не видав. Гроші повернуться — одні швидше, другі повільніше, але вернуть і каса товариства знов буде заповнена після створення доброго діла. Такі товариства в Америці є і то не в малому числі. Тут були б можливі різні комбінації, нпр. сполука кількох товариств для спільного видавництва. При деякій організованості навіть не треба би ждати, заки окремі читачі куплять книжку. Є ж в Америці велике число публічних бібліотек, що куплять книжку, коли коло цього діла відповідно походити. А воно не було б так важко, бо тепер найдуться вже в кожному місці впливові українці, що можуть виєднати в міської ради потрібні фонди на закупно українських книжок, яких майже зовсім у бібліотеках нема, коли є повно книжок німецьких, польських, італійських, мадярських, жидівських і ін. Колись не подумали про це українці з потрібною енергією й не подбали про українську книжку для американських бібліотек, а сьогодні, коли б бібліотека була схильна купити українські книжки, то їх нема. Тому треба про це подбати. Не про політичну чи чисто пропагандивну книжку, бо ті мають видавців, але про звичайну українську повість, за якою тепер пошукують. Треба відмітити, що не шукають ані коротких оповідань, ані поезії. Нехай не буде дотичним творцям во гнів, але так є. Про причини цього явища далось би багато сказати).

Якщоб ця думка „та Богові в уха", то в короткому часі можемо здобутися на літературу з новітньою тематикою, а навіть з екзотикою життя українців в Австралії, Новоі Зеляндії, Тунісу, чи країн Південної Америки. Тоді заставимо велику масу українців по світу мати на часок одну думку, придержимо вкупі в об'єднанні цілу нашу іміґрацію, дамо їй так потрібний духовий корм і колись принесемо Рідному Краєві „як дар весільний".

З ТЕАТРУ І МУЗИКИ.

Петро Заярський.

ПРЕМІЄРА „ЛІСОВОЇ ПІСНІ"

Український Театр-Студія під мистецьким керівництвом Йосипа Гірняка гідно відсвяткував свій п'ятирічний ювілей виставою найвидатнішого драматичного твору Лесі Українки „Лісова Пісня". Премієра п'єси відбулася з великим успіхом 30. і 31. грудня 1950 року в Ню Йорку в залі шкільної авдиторії св. Юрія на 6. вулиці. Гучними довгими оплесками і букетами квітів публіка виявляла своє щире захоплення і подяку талановитим акторам за їхнє прекрасне виконання „Лісової Пісні". Заля шкільної авдиторії була переповнена публікою і, звичайно, не могла вмістити тих, що в цей вечір хотіли побачити на сцені шедевр поетично-драматичної творчости Лесі Українки. Великий і заслужений успіх вистави завдячуємо мистецькому керівникові Театру-Студії Йосипові Гірнякові, режисерові Олімпії Добровольській, якій належить постава цієї п'єси, і всім учасникам, які зуміли перемогти всі трудноші і в найнесприятливіших обставинах дали прекрасну виставу в мистецькому виконанні.

Звичайно такий видатний твір українського і світового драматичного мистецтва як „Лісова Пісня" треба ставити не на такій убогій сцені, не в такій малій і не пристосованій для театру залі, не в таких костюмах, не в такому сценічному оформленні, не з таким надто бідним музичним супроводом. Але в цьому не вина Театру-Студії, а вина 75-тисячного українського населення м. Ню Йорку, яке не створило належних умов для нормальної праці Театру-Студії.

Перед Театром-Студією стояли непереможні трудноші: не було ні декорацій, ні костюмів, ні відповідного театрального оформлення, ні сцени, ні технічного устаткування сцени, ні грошей, потрібних для придбання найнеобхідніших матеріялів і речей, — нічого не було. Треба було надзвичайного ентузіязму, енерґії і тяжкої жертвенної праці, щоб у таких умовах виконати таке велике і відповідальне завдання як виставу „Лісової Пісні". І це завдання з честю виконав колектив молодих акторів-студійців під керівництвом наших найвидатніших і найзаслуженіших працівників української сцени з 35-літнім стажем сценічної творчости. Змучені тяжкою фізичною працею на фабриках, на „клінуваннях" тощо, режисери і студійці знаходили ще час і енерґію для великої, тяжкої і відповідальної праці над готуванням п'єси до вистави. І не тільки театральні репетиції треба було відбувати, — треба було виконати і всю технічну працю над устаткуванням сцени. Всі студійці під керівництвом режисера О. Добровольської робили костюми, виконували всі технічні роботи. Оформлення сцени, світло, адміністрація — все це зроблено силами студійців та їх керівників. Хореографічну частину доручено Валентині Переяславець. І в результаті такої самовіданої і жертвенної праці з'явилася і дуже добра декорація, і цілком відповідні костюми, і сцена і навіть світові ефекти, і музичний супровід. Фахова режисура О. Добровольської забезпечила добру підготовку акторів. Премієра „Лісової Пісні" показала, що праця не була даремно витрачена. Виставою п'єси Лесі Українки Театр-Студія склав блискучий іспит своєї творчої п'ятилітньої діяльности.

Самий вибір п'єси для вистави 30 і 31 грудня має надзвичайно велике значення, просто символічне значення. Театр-Студія міг би вибрати для вистави легшу п'єсу, або п'єсу „прибутковішу" для свого театру, п'єсу, яка не вимагала б таких великих витрат, п'єсу з „цікавішим" для широкої публіки сюжетом, яка могла б давати більші прибутки театрові. Але театр Й. Гірняка керувався не заробітком, не бажанням дістати якнайбільший матеріяльний прибуток, — а бажанням дати нашому глядачеві високомистецький твір з глибокою ідеєю, а молодим студійцям найкращий матеріял для розвитку їх творчих акторських сил і для виховання в них високих мистецьких смаків. Театр Гірняка — це не „Килина" з „Лісової Пісні", — театр Гірняка — це „Мавка", що символізує вищі духові інтереси, вищі ідейні поривання. В наших еміґраційних умовах перед українським театром стоять надзвичайно великі завдання і не тільки мистецького характеру, а передусім виховавчого характеру. І тому не тільки виконання, а й сам вибір п'єни має велике значення. З цього погляду Театр-Студія, вибравши для вистави „Лісову Пісню", показавши високу мистецьку красу цієї драми і її глибокої ідеї, виконав велике завдання. Адже основна ідея „Лісової Пісні" така повчальна для нас — українських еміґрантів в Америці. Хіба мало серед нас є таких, що єдину ціль в житті вбачають в матеріяльному збагаченні, що в жертву бездушному долярові приносять все, що перетворилися в типи, подібні до неґативних героїв „Лісової Пісні". Хай же їм „Лісова Пісня" пригадає красу вищих ідейних стремлінь і гидоту грубого прозаїчного матеріялістичного багна!

Режисер Олімпія Добровольська в своїй праці над „Лісовою Піснею" поставила перед собою завдання донести до глядача глибоку ідею цього твору, показати, що щастя людське не в багні життьової буденщини, а в вищих проявах душі, в тому „цвіті душі, який творить скарби". В інтерв'ю редакції „Бюлетеню Об'єднання Демократичної Української Молоді" з Й. Гірняком (опублікованому в другому числі цього „Бюлетеню"), сказано, що режисер О. Добровольська для того, щоб підкреслити філософію п'єси, бажала поробити „феєричність" п'єси і натомість особливу увагу звернути на прекрасне слово автора. „Володіння цим мистецьким словом, — каже реж. Й. Гірняк, — є основним завданням членів студії". Тому цілком виправданий скорочений текст вистави без прологу.

Як же вправся з цим основним завданням колектив Театру-Студії? Успіх залежав головно від гри акторів. Без перебільшення можна сказати, що гра більшости студійців майже дорівнювалась грі фахових акторів. Особливо виділяється з-поміж усіх молодих акторів талановита Тамара Позняківна, що блискуче виконала ролю головної героїні п'єси — Мавки. Тамара Позняківна була живим втіленням прекрасного образу Лесиної лісової Мавки з її вродою, ніжною постаттю, з її глибоким, щирим коханням, з її муками і стражданнями, з її духовою величчю і красою. Артистична гра, рух, міміка, голос, прекрасна дикція, бездоганна літературна вимова акторки донесли до глядача і ідейний задум Лесі Українки і надзвичайну красу та музичність мистецького слова великої поетки. Рідне слово, в якому сполучена була глибока думка з винятковою музичністю і мистецькою красою, ніжно звучало з уст чарівної акторки, своєю музикою чарувало слух і доходило не тільки до розуму, а й до серця глядача. І в цьому безперечно великий успіх Тамари Позняківни.

На жаль, роль Лукаша не була амплюа Миколи Геруса, особливо в першій дії. В інших ролях цей молодий талановитий актор дав би зразки доброго виконання. В першій дії голос актора не відповідав ролі Лукаша, але в другій і третій дії цієї невідповідности вже не було помітно.

Дядько Лев у виконанні Й. Гірняка був незрівняний, а особливо в сцені, де дядько Лев розповідає Лукашеві казку. Високий зразок сценічної майстерности дала О. Добровольська в бездоганному виконанні ролі матері Лукаша. Особливо треба також відзначити добру гру Л. Погребінської (Килина), В. Змія (Лісовик), В. Лисняка (Перелесник) і А. Олесіюка (Марище). Решта акторів також цілком справилася із своїм завданням.

Коли ж взяти до уваги всі надзвичайно несприятливі умови і численні трудноші перешкоди, що заважали нормальній праці над готуванням п'єси для вистави, то треба сказати, що театр-студія своєю виставою „Лісової Пісні" засвідчив дальші досягнення і дальший свій творчий поступ і зріст.

Українська організована громадськість повинна належно оцінити і ці творчі досягнення за 5 п'ять літ праці Театру-Студії, і ту надзвичайно велику вагу і значення його діяльности для української національної культури, і особливо видатну і цінну педагогічну працю студії в справі підготовки і виховання нових молодих українських кадрів висококваліфікованих діячів рідної сцени. І не тільки оцінити, а й дати театрові потрібну моральну і матеріяльну допомогу. Видатні українські діячі, Реж. Й. Гірняк і Реж. О. Добровольська за 35 років своєї невтомної праці на ниві української театральної сцени заслужили право на особливу увагу і опіку українського громадянства. Бо хіба не сором для всієї української еміґрації, що ці заслужені діячі української культури змушені тепер мити брудні підлоги щодня по 8 годин на день, щоб заробити собі шматок хліба, замість того, щоб свій великий талант, багатолітній тосвід, знання і педагогічні здібності віддати великій справі служіння рідному мистецтву і готуванню нових молодих кадрів української сцени!

МЕТА АМЕРИКАНЦІВ — ВСІМ ОДНАКОВІ МОЖЛИВОСТІ ВЧИТИСЯ

У Злучених Державах Америки помічається великий поступ у справі однакових прав на освіту для всіх національностей. Проте часом у приватніх та державних школах, в університетах та коледжах ще проявляються забобони та нерівне ставлення до окремих груп людности. Але прагнення американського народу до підсилення демократичних тенденцій перемагає і де-далі то більше відпадає тих перешкод в установах вищої освіти. Деякі бар'єри падають в наслідок постанов Вищого Суду ЗДА, що торкаються неоднакового ставлення до певних груп учнів у південних стейтах. Інші бар'єри хитаються завдяки діяльности керівних працівників на полі освіти, в коледжах, університетах та професійних школах в багатьох районах нашої країни.

Найбільший поступ у справі вирівняння прав на освіту помічається тепер на Півдні. Починаючи від часу, коли закінчилась Громадянська Війна, тут негри і білі завжди вчилися в окремих інституціях від дитячих садків і аж до університету. Цієї ж осени кілька південних коледжів, перший раз в історії, прийняли до складу студентів негрів. Хоч кількість студентів-негрів ще невелика і бар'єри між білими і неграми ще не всюди впали, та уже важливо те, що порушений основний принцип і це порушення було прийнято білими студентами, інколи й дуже тепло.

Теперішній демократичний поступ у південних стейтах почався ще тоді, коли Вищий Суд ЗДА виніс рішення про те, що ці стейти мають додержувати частки „рівні" у правилі: „відокремлені — але рівні". Це правило виніс Вищий Суд 1896 року у відомій постанові, що санкціонувала те відокремлення чорних білих учнів та студентів, що було запроваджено на Півдні, при тій умові, що держава забезпечує неграм такі ж самі умови навчання, що мають і білі, тобто інституції є відокремлені, але рівні. Але лише яких 12 років тому Суд почав звертати увагу на виконання цієї постанови. Так, в 1937 році, у випадку одного негра, якому відмовлено у праві вступити до юридичної школи Університету Мізурі, Суд виніс постанову, що, якщо стейт має певні школи чи факультети для студентів одної раси, то він повинен мати відповідні школи і факультети для іншої раси.

Від 1937 року Суд розглянув низку справ, здебільшого поданих студентами-неграми, яких не прийняли до певних професійних шкіл чи факультетів, бо в південних стейтах нема шкіл багатьох напрямків для негрів. Проте Суд не виносив важливих рішень аж до червня цього року. В червні була винесена одноголосна постанова про те, що Тексас повинен прийняти негра до „білошкірої" школи права при Унівевитеті Тексасу, а не змушувати його вчитися у новій Школі Права для Негрів, що є значно нижча від школи Тексаського Університету. Друга одноголосна постанова відзначила, що Оклагома не сміє примушувати студента-негра сидіти окремо від білих студентів в Унівевитеті Оклагоми, чи то в клясних приміщеннях чи то в інших покоях університету. Ці рішення вплинули на інші постанови федерального суду, що були недавно винесені. Тепер цілком зрозуміло, чому університети Півдня нарешті відкрилися для студентів-негрів.

В той же час загальне питання про нерівне ставлення до студентів у різних приватних і державних коледжах, університетах і професійних школах почало де далі то більше притягати увагу багатьох провідних працівників на полі освіти. Наприклад, рік тому, з ініціятиви Анти-Дефаміційної Ліги та Американської Ради Освіти в Шікаґо відбулась зустріч провідних працівників у галузі високої освіти щоб розглянути, як покінчити з нерівним ставленням до кандидатів, що подають заяви про вступ до високих шкіл. На цю справу уже давно звертали увагу, але вперше зібралися керівники коледжів, щоб спільно обговорити її і усунути ненормальності у прийманні нових студентів Згодом відбулась ще одна регіональна конференція в питаннях дискримінації у високій освіті, яка теж зібралась у Шікаґо. Були присутніми 175 провідних робітників освіти, що репрезентували 75 коледжів та університетів Ілліною, Індіяни, Мишиґену та Вісконзину. Вони одноголосно погодилися покінчити із нерівним ставленням до студентів і кандидатів у студенти у підвладних ним інституціях.

Іллінойська делегація до цієї конференції пішла ще далі: вона вирішела звернутися до губернатора свого стейту, щоб він провів дослідження так звано „квотової системи", тобто системи, за якою коледжі, університети та професійні школи не дають всій американській молоді однакових прав учитися, а запроваджують певний відсоток щодо жидів, католиків, негрів, мексиканців та інших груп меншости. Делегація навіть настоювала, щоб губернатор утворив комісію, яка притягала би винних до суду.

І закордоном, і тут, всередині нашої країни, часто чути слова про те, що в Америці існує прірва між ідеалами демократії і переведення її в життя. Щоб швидше засипати цю прірву треба зусиль багатьох людей. Один з шляхів до повної демокрадії є досягнення однакових умов освіти для всіх.

ОСТИН ЗАПЕВНЮЄ ОБОРОНУ ДЛЯ АЗІЇ

Ню Йорк. — Амбасадор Воррен Остин, постійний американський делегат до Об'єднаних Націй, заявив, що Злучені Держави „не залишать Азії для тиранії". Дальше він сказав, що „ми поможемо Західній Европі розбудувати оборону". Остин остеріг, що тільки дві дороги є до вибору: йти шляхом ОН до миру, або залишити цю організацію і допустити до війни. Він теж пригадав, що в такім положенні, як теперішнє, самий страх перед війною не охоронить нікого. Оці думки висловив Остин на перекусці, уладженій у готелю Валдорф Асторія з нагоди Ранньої Патрулі Хлоп'ячої Скавтової Ради в Ню Йорку у приявності 1,500 осіб. Перекуска мала на меті започаткувати збірку двомільйонового фонду для скавтів на 1951 рік.

● Лос Анджелес, як осередок святкування Різдва, потерпів неабиякі втрати: 1,626 автомобілевих нещасть; 17 випадків смерти від удару авт; 900 покалічених дістали шпитальну поміч; 862 осіб покликаних до суду за їзду автом у підпитім стані; 1,222 усіх арештованих за пияцтво.

Микола Очерет

РІЗДВЯНОЇ НОЧІ

Вечерю закінчили. Гарна бувечеря, хоть і на чужині — борщ, була риба, кутя, у..., пиріжки. Господиня приала останнє з столу, а всі горейшли до другої кімнати співати колядки. В першій кімнаті залишився лише я на м'якому фотелі; було затишно, тепло, до-дому можна непоспішати... А з другої кімнати неслась одна за одною наші чуколядки...

...знав, що коли вийти з бунаших знайомих де миали і повернути праворуч, щоб вийти на дорогу ...тіста, треба було проходимимо кладовища українських вояків, які тут поховані з першої світової війни. Коли ж звернути ліворуч, то треба було пройти все село перш ніж вийти на дорогу, що веде до міста. Цієї ночі мені не хотілось зустрічати чужинців, тому я повернув праворуч, коли вийшов з будинку. Минувши село і підходячи до кладовища, я побачив коло воріт при вході на варті двох козаків у синіх жупанах. Я підійшов ближче і вже хотів пройти на кладовище, але вхід заступили мені козаки запитуючи пароль. Я наче хто шепнув мені на вухо і я впевнено промовив: „Вороги людям"! — „Нині і повік!" ...відповіли мені вартові і пропустили на кладовище. Вся широка, центральна алея, в середині якої стояв високий залізний хрест, була заповнена козаками в синіх жупанах, що стояли на колінах і молились. Лише з правого боку на колінах стояла невелика група людей з 20-25 чоловік, що була у військових одностроях червоної армії — вони також молились. Я тихо підійшов до кінця лівої групи і, ставши на коліна, прислухався. „Боже, Великий, Єдиний! Нашу Вкраїну храни!..." — молились козаки, а коло хреста, обвитого зеленим плющем, я побачив жінку, що, стоючи на колінах, поклала голову на хрест і молилась. Ось вона встала, підійшла до ближчого козака, поклала обидві руки йому на плечі і нахилившись, поцілувала його в голову. І зник козак, а на тому місці, де він стояв, виросла трава з квітами. Тут я побачив, що жінка була боса, в латаній свитині, без хустки, в старій, гарно вигаптованій сорочці, а навколо голови було наче б то сяєво. І де б вона не ступила, коло її босих ніг зацвітали квіти. Жінка підійшла до другого козака і за нею лишилась стежка з квітів, хоть скрізь лежав сніг. — Жінка знову нахилилась, взяла руками голову козака і, пригорнувши її до себе, поцілувала. Зник і цей козак, а кладовище все ширш і ширш вкривалось квітами та зеленою, свіжою травою.

Так ідучи правою стороною алеї, вона підійшла до людей в одностроях червоної армії. Люди простягали до неї руки, а вона гладила їм голови, пестила, тулила до себе, цілувала і всі вони поволі зникли. Ось зник останній з цієї групи, жінка повернулась у мій бік і підійшла до козака, що стояв на колінах поряд мене і мною. „Тобі, сину, пора вже йти спочити!" — промовила вона козакові. „А хто ж буде тебе, мамо, боронити?" — спитав козак. „Ой, сину! Тепер моїх дітей скрізь знайдеш, розкидані вони по всьому світі, — тож буде кому мене боронити. Тяжко тепер їм, я знаю. Та все ж легче, ніж тим, що живуть дома. О, тим дуже тяжко тепер жити!" — казала жінка, поклавши руку на голову козакові. „То нащо ж, мамо, кинула ти їх?" — спитав козак. „Ніколи, сину, не кидала я їх, увесь час я з ними! Лише цієї Різдвяної ночі я провідую дітей, що живуть на чужині: їм ще вільно святкувати дивне народження Божого Сина, — дома ж і це моїм дітям заборонено. То ж ти, сину, не журися мною і спочинь. Ти й так багато перетерпів і зробив собі спочинок. Лягай і спочинь!" Козак схилив свою голову, жінка нахилилась до нього, поцілувала, і козак зник. А сніг вже таяв коло мене і скрізь почала рости трава з квітами. Жінка глянула на мене й підійшла ближче. „А ти, мій любий, чого тут?" — питає. „Рано тобі спочивати, тебе робота ще чекає!" А я, скинувши своє пальто, намагаюсь обгорнути ним босі ноги жінці. Вона глянула на це, усміхнулась і промовила: „Не поможе це, мій любий! Колись мала я червоні сап'янці, та сусіди силою стягли й собі забрали. Та ти, сину, не горюй, буду мати я ще кращі, коли мої діти зберуться всі до-дому!" — „Коли ж це буде, люба нене?" — запитав я з розпачем. „Вже сину, швидко, бо вже мої діти не цураються один одного, тримаються гурту. Тай сам ти своїм людям завжди допомагаєш, дружнім словом сили додаєш, біглєш, нагодуєш. І всі мої діти тепер так роблять. А ти, любий, йди тепер додому!"

— — —

„Чуєш тату! Ідемо вже додому!" — трясучи за плече, казав мені над ухом син. Розкривши очі я побачив, що всі гості забрались додому, тому я хутко підвівсь і пішов прощатись з господарями. Коли ми вийшли з будинку, син впевнено звернув ліворуч і ми через село потрапили на дорогу, що вела у місто. Проходячи повз пам'ятник українським стрільцям, поставлений бранцями першої світової війни, ми побачили трьох хлопців, які стояли і розглядали пам'ятник. „Ти глянь! — звернувсь той, що був у шапці, до другого, на голові в якого був кашкет польського війська. — Ось ми пройшли всю Словаччину, Чехію, Тюрінгію й ніде не бачили пам'ятника українським воякам. А тут, ось бач, — стоїть!" Почувши українську мову я не втерпів і спитав: „А ви, хлопці, звідкіль?" Всі трос раптом повернулись до мене й мовчки чекали. „Звідкіль ви?" — знову кажу я їм. „А звідкіль" — відповів той, що в шапці, показуючи на місто. „А куди йдете?" — „Туди" — відповів той самий і показав у другий бік. „Той добре, — промовив я. Але ж завтра Різдво, а у них Трьох Королів - Водохрища — то там нікого не знайдете. То ж краще зробіте, коли завтра відпочинете. Тому ходіть зараз за мною: перекусите, виспитесь і підете собі далі!" Всі трос пі́д йшли до мене і я побачив на головних уборах тризуби. „А хіба ви тут живете?" — спитав мене третій, що був в одностроїчервоноармійця. „А тут! Вже минуло п'ятнадцять років, як я тут осеслився. Моє мешкання хвилин десять ходу звідціля. Ходімо разом рановіться!" Хлопці переглянулись і пішли разом зі мною. „Ми лише вчора перейшли кордон, — розказував мені дорогою той, що в шапці. — Зараз святка і тому це нам легко пішло. Наші пішли далі, до крижарів, а нам наказано перейти тут до американців, бо кожен з нас має не менш п'яти ран. Боялись, що не дійдемо!" — „То ви з УПА?" — „А так! З частини „Веселого". Я сам підстаршина, а це мої стрільці". — „І здалеку сьогодні ви йдете?" — „Зі станції. У Фульді сіли ми до потягу, от він сюди нас і довіз. Треба було до ранку сидіти на станції, а ми із зброєю — то й рушили далі пішки. Думали на ранок бути вже в Франкфурті" — А зброя ваша де? Ви ж без рушниць!" — „Не тільки й зброї, що рушниця. Маємо щось інше". — „І ніхто вас не затримав?" — знову запитав я. Підстаршина всміхнувся й відповів: „А нащо ми комусь здались? Тут же й без нас наших людей хватає!" — й помовчавши додав, — тут же людина вільно ходить по землі. Це ж вам не так, як там!" — і показав на схід. „Ну, от ми й дома!" — сказав я, пропускаючи усіх до хати. А за пів-години хлопці, вимившись та причепурившись, сідали вже за стіл. Тут підстаршина посміхнувся і промовив до дружини: „А ви мене паніматко, не боїтесь? Бо хто зна, що то ми за люди?" — „Е, хлопці! — відповіла дружина, — тут же людина є людина, а не звір. Коли ви кажете, ми вам віримо. Чому ви маєте нам говорити неправду?" — „Вач, — звернувшись підстаршина до одного з стрільців. — Я ж тобі казав, що буде так, а ти мені не вірив. Він сам — пояснював дружині підстаршина — родом із Самбірщини, з-під Богодухова. Тому нікому він не вірив, що не каже. А той, наш наймолодший, — показав він на другого, з-під Перемишля. Ще молодий він і вірить усім, все він бере за правду". — „А самі ви теж звідтіля?" — запитав я підстаршину, „Ні, я з Кубані, близько Армавіра до війни жив". — „Чи ба! А ми з дружиною родом з Підкарпаття. Виходить зібрались ненароком з усіх частин Батьківщини. Тому цю першу піднімемо ми всі та вип'ємо за наш нарід, за нашу Україну!" — „Хай буде так!" — додав підстаршина, піднявши свою чарку. — Хай же буде воля нашому народові, щоб не пропала марно кров, що зараз ллється, щоб ми самі у себе були хазяїнами!" І всі спорожнили чарки, а далі почали уже їсти. Коли ми випили останню чарку за те, щоб склалась щаслива дорога нашим хлопцям, дружина показала хлопцям, де мають вони спати, а син побіг наверх, де спали ми. Примостивши хлопців, я хотів зачинити двері до кімнати, де ми вечеряли. І тут побачив я, що в кімнаті, коло образа Пречистої стояла на колінах жінка в латаній свитині і молилась. Я тихо покликав дружину. Та коли ми разом заглянули у кімнату, там уже нікого не було, а світло через двері ясно освітило образ Пречистої, яка тримала на руках Малого Сина, і Він нас ласкаво благословляв.

Л. Луців.

ПОВІСТЬ ПРО СОВЄТСЬКИЙ ОБМАН

(Олександер Бойченко: Молодість, Повість, Видавництво ЦКЛКСМУ „Молодь", Київ, 1949, ст. 428).

Читаємо повість Олександра Бойченка „Молодість" і думаємо про те, як то зручно російські большевики обманювали, да ще й досі обманюють, окремі народи, а то й цілий світ. Та що найцікавіше, то те, що большевики зовсім не криються зі своїм обманом, вони навіть ним хваляться публично, як це робить Бойченко у своїй повісті, — а все ж таки стрічаються люди, і то, на жаль, провідні люди, що за всяку ціну хотіли б вірити Совєтам і з ними зговоритися та помиритися... Що ж, історія має бути вчителькою життя, але часто вона має ледачих учнів, що не хочуть нічого навчитися...

Дія повісти „Молодість" відбувається в Києві та на Київщині, в 1920-1926 роках. Україна була зруйнована, а до тієї руїнації причинилися не в малій мірі і самі большевики, які наказували „грабувати награблене", щоб у такий спосіб зискати собі населення. В Києві голод і холод, в хаті головного героя повісти, Іскрова „плями цвіли на стінах, патьоки. Незавішені вікна, непокриті подушки — усе пішло на хліб. Швидко й міняти буде нічого". А деповський коваль Савченко нарікає: „Люди мруть з голоду, одягати нічого, навколо, як на кладовищі — ось — ось усе замре".

Та комуністи звалюють усе нещастя на чужинних капіталістів. Робітник Сокира вірить Іскрову: „правду каже Іскров, що не було б такої розрухи, коли б капіталісти не нав'язали нам війни". Большевики лякають населення новою війною. „Про війну багато поговорюють. Антанта похід готує. Кирзон пред'явив Радам ноту". А ця нота Керзона „свідчить про постійну загрозу нового походу проти Країни Рад". Цікаво, що вже в роках 1939-1943, коли написана ця повість — автор веде і протиамериканську пропаганду, хоч увесь світ знає, що Америка відступила була тоді з европейської політики. Але ж теперь потрібна нагінка на Америку і автор твердить так:

„Американці сподіваються за допомогою плану Довса — (так називається автор цього року померлого Чарля Д. Довса! —) — повернути Німеччину на Схід, надавши німцям як ринок збуту европейську частину Росії до Уралу, включаючи Україну, Кавказ..."

„Америка виступає на перший плян і створює єдиний антирадянський блок". Так пише автор в часі, коли в другій війні Америка всіма силами допомагала Совєтам! А організувати німців проти Совєтів мала б Америка вже в 1924 році! І далі в повісті читаємо таке:

„Англо-американські банкіри хочуть нашою кров'ю нагодувати Німеччину. Імперіялізм знову роззявляє свою пащу. Треба замкнути хижакам горло, інакше вони своїми іклами розтерзають нас".

Та це тільки одна брехня, це лише частина обману, на якому побудовано всю повість. Населення — голодне і холод докучає йому. Треба те населення якось заспокоїти, примирити. І Ленін видумує „нову економічну політику", коротко „неп", щоб нею обманути українського селянина. Мовляв, ми відступаємо від воєнного комунізму, ми нікого не змушуємо йти в колгосп, ми дозволяємо селянам мати власну землю, а купцям приватну торгівлю. „Ми даємо мужикові землю, кооперацію, побудуємо заводи й фабрики, постачимо йому машини, і почне середняк придивлятися". І маси селян, діставши землю, стануть середняками і будуть прихильні большевикам. І навіть бідняк дід Карась вірить Ленінові, бо „всякі партії обіцяли селянам землю, обіцяли, та з рук не випускали. А Ленін сказав — і віддав землю без плати".

Та дід Карась не знав, що це тільки Ленінів обман, бо Ленін мав такий плян, мовляв, „Ми відступимо, перешикуєм свої лави і почнемо новий наступ". І дійсно, після проголошення „непу" припинилися вагання середняка, що могли так нашкодити молодій Країні Рад" — та як Ленін побачав, що його обман трудящих вдався, він партійним провідникам проголошує, що „треба перетворити країну непівську на країну соціялістичну". Та дід Карась не зрозумів ще бут тоді східного пляну Леніна. Коли прийшли його просити, щоб вступив до колективу — він „іронічно відповідає":

„Спасибі за ласку — тільки я думаю, самому мені буде краще. Спасибі, що влада дала землю. А вже коли земля в мене в руках, то я й сам їй дам раду".

Та пізніше діди Карасі побачили, що не зможуть самі працювати на землі, бо їх силок загнали до колгоспів — та це вже було за пізно, совєтська влада змінила, повстання, і при допомозі середняків, большевикам удалося поліквідувати і петля на шиях українських селян була зашморгнена.

Читач може подумати, що автор цих рядків пише не про повість, це значить про літературний твір, тільки про якусь політичну брошурку про ті трагічні часи в Україні. Та це не наша вина — бо так написана ця повість. Її фабула така. Гурток комуністів старається вести партійну політику. Проти них виступають українські націоналісти, петлюрівці — як їх зве автор, між ними есери, боротьбісти, ведеки, автокефальники, а всі вони у спілці з троцькістами. Усіх їх автор називає прихильниками капіталізму та буржуазного ладу. Цікаво, що перед другою світовою війною в українській совєтській літературі заперечали були згадувати визначніших українських діячів з часів визвольної боротьби 1917-1920 років, мабуть бажали в той спосіб виховати молодше совєтське покоління в повній несвідомості про українську боротьбу за самостійну державу. Тепер знову українська література під Совєтами паплюжить ту добу нашого недавнього минулого. Невже причина цього явища в зрості українського сепаратизму?

„Грушевський, Винниченко, Петлюра називали себе борцями за „самостійну Україну", а насправді боролися проти трудящих, за збереження буржуазного ладу".

Бойченко лякає своїх читачів ще і в такий спосіб. Між українцями є і такі („вільні козаки" в повісті), що „хочуть, щоб Україна була без кацапів і комуністів", а тим часом „шлях наш разом з російськими робітниками й селянами. Тоді нам не страшний буде ні Денікін, ні Петлюра".

На загал у автора великий страх перед українським національним рухом. Українському національному рухові помагає малощо не ввесь (Ех, якби так було тоді, то сьогодні світ не стояв би перед загрозою большевизму! — Примітка складача).

„Український берлінський центр створює свої філії в Празі, Відні, Парижі, Лондоні, ЗДА, Канаді".

„Англія і Франція хочуть створити санітарний кордон проти радянської Росії — з Румунії, Москви, Латвії, Естонії, Фінляндії, України і Білорусі, на чолі з Польщею, — щоб грати ними як проти радянської Росії, так і проти Німеччини".

Таких неправдивих засобів вживали большевики, бо ж усі ми знаємо, що Німеччина перша пішла на угоду зі Совєтами в Рапальо, а автор повісти, Бойченко, саме нею найбільше страшить своїх читачів, називаючи український протисовєтський табор „слугами німецьких окупантів".

Розуміється, що всі большевицькі герої повісти — це „найчесніші і найкультурніші люди в світі" — так таки й пише автор на 349 сторінці — а всі персонажі українці — це за писанням автора — вбивники, обманці, розпусники, кровопийці, ледарі, що не вагаються навіть насилувати дітей - дівчат своїх власних жінок з першого подружжя.

Застрашеному українському читачеві подає автор тільки єдиний вихід: бути і надалі під російським комуністичним пануванням, бо „російський і український народи об'єдналися і спільними силами відстояли свою соціялістичну революцію". Ця думка часто повторюється автором і про неї Бойченко найбільше турбується в своєму творі, бо ж це ціль і завдання його повісти.

Брехнею і обманом послугувався автор, коли старався малювати українську дійсність в перших роках совєтського панування в Україні. Брехнею і обманом він кормить свого читача й на майбутнє. Він не міг показати радісного й сонячного життя під Совєтами, та автор обіцяє, що воно прийде, якщо не для теперішнього покоління, то пізніше. Старий робітник Стрєкаленко мріє перед своєю донькою, що виходить заміж за комуніста:

„Ми, старі робітники, десятками років мріяли про людське життя без царя, без фабрикантів, як про якусь чудесну казку. І я знаю, вірю: прийде час — большевики зроблять цю казку дійсністю".

І комуніст Іскров каже вірити, що „багатим і щасливим буде наше життя!"

Минуло з того часу вже 25 літ — та казка все ще тільки казкою... І такою вона буде й далі, бо її здійснювання оперте на брехні і на обмані...

ЛЬВІВЩИНА ВІДДАЛА КАРТОПЛЮ

Колгоспи Львівської області, здійснюючи „зобов'язання, взяті в листі товарищеві Сталінові", виконали накладений на них державний плян здачі картопель державі, а тепер возять картоплі понад плян. Колгоспи, крім того, „докладають всіх зусиль, щоб достроково виконати пляни заготівель м'яса та інших продуктів".

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

Іван К-й.

Вазов і кремлівські хамелеони

На святкування сотої річниці народження Вазова відгукнулася і Росія, хоч увесь культурний світ знає про несвідомі зв'язки з устроєм тиранської держави, наставлення Вазова. „Зрештою, це саме стверджує й совєтська „Літературная Энциклопедія" у т. 2, де на стор. 73-74 читаємо:

„В(азов) служив так вірно буржуазії, як ніхто інший з поетів і письменників Болгарії. Під час балканської імперіялістичної війни, жрець Аполлона замінився у вульгарного шовініста. Вдячна буржуазія за це нагородила його званням національного поета".

„То ж не випадково Вазов був членом самої реакційної партії народників, банкирів і представників експортного капіталу не випадково він був міністром нар. освіти в кабінеті Стоїлова (1837), коли вже в рук вбивника того ж кабінету один з самих визначних болгарських письменників — Алеко Константинов"...

А ось сьогодні журнал „Знамя" (издательство „Правда") в ч. 7 за 1950 р. на стор. 176 пише:

„Ювілей Вазова — це свято демократичної болгарської культури, що розвивалася шляхом революційних національних традицій, під впливом самої передової в світі, високоідейної російської клясичної літератури.

А на стор. 177 там же читаємо: „Вазов викривав не тільки турецьку тиранію, але й тих, хто підтримував її... — буржуазних політиків західньої Европи й насамперед Англію". Далі: „Ще до звільнення Болгарії, Вазов створив низку знаменитих віршів, сповнених глибокої любови до Росії"...

Ще далі:

„Ювілей Івана Вазова... сприяє закріпленню демократичних і революційних традицій болгарської літератури — цементує дружбу болгарського й совєтського народів".

У відзначення заслуг письменника, Академія Наук СССР видає в 1948 р. велику монографію (350 стор.) про Вазова, академика С. Державина.

Хто зможе нам пояснити, яким чином з Вазова — кровожерного вовка раптом стала ніжна овечка?

Може це знають „товариці" з „Українських Щоденних Вістей?"

Напевно знають, але вони соромливо промовчать.

Отже, допоможу їм.

Справа в тім, що в 20-х роках ще жевріли залишки ідеалізму в недобитках справжніх революціонерів, тому Вазов був для них, цілком логічно, реакціонером.

Але тих, що творили революцію, згодом вистріляно. Російський шовінізм зняв маску і тепер для золотопогонного Кремля не грають ролі політичні переконання Вазова; рішальне, що Вазов був прихильником Росії.

Чи не так, „товариці"?

● Німці, що їх в 1945 році виселено з острова Гельголянд, як британці почали там робити пробні бомбардування, протестують тепер та домагаються приверненя їм їх домів на острові.

Ювілейна вистава у Филадельфійському Мистецькому Музею

Филаделфія — це одно з найстарших американських міст і в ньому багато традицій молодої американської держави. Без сумніву це місто передовий осередок американської культури. Доказом того теж і велетенський будинок Мистецького Музею, що саме тепер святкує свій діямантовий ювілей небуденною мистецькою виставою. Ще в 1874/5 р. побудовано в Филаделфії Мистецьку Галерію, коли Ню Йорк, чи Бостон колекціонували мистецькі експонати у привернених для цієї цілі приватних приміщеннях. Теперішній будинок Мистецького Музею, що імпозантно домінує у завершенні прекрасної Паркової алеї та бульвару Френклина, запроєктовано у 1907 р., почато його будову в 1919 р., а інавґуровано в 1928 р. Правда тоді — оглядаючи цей витриманий у грецькому стилі кольос і невелику скількість бідних експонатів у ньому — деякі скептики називали його грецьким ґаражем, а то й мавзолеєм для переховування збірок, що у 9/10 є ніщо інше лише старе барахло. Та після років думка цілком змінилася. Вже сам факт, що в останньому році відвідало музей 601,609 осіб, дуже вимовний. Головне завдання музею дати загалові нагоду пізнати і полюбити мистецтво. У 150 ґалеріях (їх можна відкрити ще 75, коли б грошеві засоби) розміщені дорогоцінні мистецькі збірки, які характеризують західно-европейське й американське мистецтво, як теж і в деякій мірі старовинне мистецтво. В музеї кожного тижня популярні фільми з ділянки мистецтва; тут же ведуться лекції малярства.

Ювілейна вистава з нагоди сімдесять - п'ять річчя існування Филаделфійського Мистецького Музею це неабияке досягнення цієї культурної інституції. На сто кілька експонатів — лише сім належить до збору музею, решта — це твори, зібрані зі сорок п'яти різних колекцій, в тому з двох із поза кордонів ЗДА.

Аранжери вистави бажали допомогти американському суспільству пізнати досягнення західно - европейського мистецтва. Вистава подумана — по виясненням директора музею у вступі до каталогу — як ілюстрація історії західно - европейського малярства від раннього середневіччя до наших часів.

Вистава розміщена хронологічно і дає гарний перегляд історії західно - европейського малярства. Почавши від „Мадонни" Петра Льоренцетті, представника сієнської школи ґотицького малярства, вистава запізнає глядача з малярством першої половини XIУ ст. Правда, варто було б бачити ще Джотто, чи Чімабуе з тієїж школи, але й цей образ характеризує питомий цим мистцям перехід в натуралізм з опуклістю форм, з рисунком з природи. Дальше йдуть фльорентійці: автор загально відомого „Страшного Суду" Фра Анджеліко, представлений тут „Розп'яттям"', справжній зразком середньовічного малярства і в темі, і в ідеалізації рисунку, дві картини святих кисти Масоліно да Панікале — це теж зразок середньовічної ідеалізації в обличчі; дальше бачимо „Мадонну" Франческо Песеліно, з пізніших натуралістичну картину вакханалії сатирів п. н. „Знахідка меду" П'єро ді Козімо, і в подібному стилі „Викрадення Деяніри" Антонія Поляюольо. Листу мистців Медічівської Фльоренції замикає знаменитий Сандро Ботічелі — предтеча Рафаеля. Його портрет Льоренца Льоренцано, витриманий засадничо у трьох кольорах, з майже питомою великим реалістам виразистістю обличчя — це один із найкращих експонатів цієї вистави.

Багато заступлене флямандське середньовічне малярство, що і зберігає в собі більше питоменностей середньовічного мистецтва: „Св. Франціск" Яна Ван Айка, „Розп'яття" Сімона Марміона, „Богоматір і св. Йоан" Роґіра Ван дер Вайдена і його ж „Розп'яття", „Мойсей перед горіющим кущем" Дірка Бовста і „Поклін мудреців" Боша — аж до „Втечі у Єгипет" Йоахіма Патініра, майстра краєвиду, відомого, що малював тло для інших тодішніх фляманських малярів, як Масіс і другі. Він же насправді належить уже до ренесансу.

Окремо представлена венецька плеяда малярів. Почавши від Антонелльо до Месіна, якого визначний вплив на Пітера Бройґеля старшого відзначила критика, що і доказує виставлений „Портрет молодця", і „Мадонни" Джіовані Боліні (на виставі ще „Поклін пастухів" падуанця Андрія Мантені й „Зустріч Соломона з королевою Шіви" невідомого фаррарського мистця) переходимо до великої картини Тіціяна „Венера і лютник", прекрасний зразок мистецтва цього божеського артиста, що малював цю картину вже вісімдесятьрічним старцем. В цей спосіб переходимо до ренесансу. Правда на виставі нема ні Мікельанджельо, ні Леонардо да Вінчі, ні Рафаеля, ні Джорджоне, ні Кореджо, ні інших мистців відродження, і італійський ренесанс пізнаємо — крім згаданої картини Тіціяна — з праць Тінторетто „Люкреція і Тарквіній" і Паольо Веронезе „Втеча з Єгипту" й „Діяна й Актеон" — картин повних експресії й руху.

З праць фляманських малярів відродження зустрічаємо на виставі велике полотно Антона Ван Дайка „Портрет королеви Генрієтти Марії з хлопчиком" і Петра Павла Рубенса „Втеча фамілії Лота зі Содоми" — прекрасний у вимірній композиції. З німецьких — крім згаданого вище Йоахіма Патініра — Ганс Гольбайн молодший: статурний портрет купця ганзеанської ліги. Нема Скореля, нема таких німецьких мистців, як усі чотири Бройґелі, великого майстра ренесансу Альбрехта Дюрера, Ґрюневальда, Кранаха й інших, нема французьких мистців відродження: обох Клюе.

Окреме місце присвячене еспанському малярству. На першому пляні „Благовіщення" Франціско де Зурбарана і два полотна останнього великого майстра манірізму, „відкритого" у новіших часах великого містика в час переходу ренесансу в барок Ель Греко: „Толедський краєвид" і надзвичайний своєю виразистістю „Бенкет у домі Симона", як теж „Портрет королеви Маріянни" чолового представника еспанської малярської школи й одного з найбільших портретистів світу Дієґо Веляскеса.

Голяндію репрезентує великий реаліст світлотіні Рембрандт трьома картинами, з яких одна випозичена для вистави аж з-заокеанського Амстердаму, а саме „Петро відрікається Христа" (прекрасний зразок розв'язки рембрандтівської світлотіні), інші це — „Слов'янський вельможа" і „Дівчина з напів-відкритих дверях", як теж славний реаліст голяндського краєвиду Ройсдаль картиною „Цвинтар". Є ще й інші голяндські мистці: Франс Гальс, Майдерт Гобема, Ян Вермір, Пітер де Гуш.

І потім помічаємо, як усе малярське мистецтво переходить і концентрується у Франції — почавши від великого майстра сонячних красвидів Кльода Желє-Льорена і чолового майстра французького клясицизму Ніколя Пусена, якого картина „Тріюмф Нептуна й Амфітрити", що має за собою велику історичну дорогу через Францію, Німеччину до Росії і звідтам на американський континент, є власністю Филаделфійського музею, — почерез реалістів Ле Нена, Жана Шардена, Жана Фраґонарда — до великого майстра часів французької революції Жака Давіда, якого „Портрет Мадам Шарльотти дю Валь Д'Онс" є теж окрасою вистави. Дальше пізнаємо французького рококо у картині „Французькі комедіянти" Жана Антуана Ватто, французький романтизм у відомій картині Євгена Делякруа „Смерть Сарданапаля" та в „Римських перегонах" Жана Жеріко. Прекрасна композиція Едварда Мане „Добре пиво", і його ж „Станція св. Лазаря" і „Мертвий тореадор", „Жінка" і „Міст у Нарні" славного барбізонця Жана Коро й „Портрет жінки" Ґустава Курбе — це дальші шляхи розвою французького малярства. Відомий імпресіоніст зі школи тих же барбізонців Кльод Моне має два красвиди „Тераса на побережжі" й „Станція Сент Лязар". Широко заступлений основоположник французького імпресіонізму Едґар Деґа: „Жінка з хризантемами", „Репетиція балету", „Крамниця і капелюхами" і „Балетниці". Маємо нагоду оглядати теж кілька картин іншого визначного імпресіоніста Ренуара: „На балі", „Танцюристка" і прекрасна у композиції „Купальниці", як теж жанрову картину „Мулен де ля Ґалєт" і мітологічну композицію „Суд Париса". Неоімпресіоніста Жоржа Сера пізнаємо з картин „Брязкіт" і „Модельки". Сатирик Оноре Доміє ілюстрований однією картиною „Подорож третьою клясою".

Поль Сезан — здається — найповажніше репрезентований на виставці. Його предтечу всього модернізму пізнаємо в портреті „Хлопець у червоному", в мертвій природі „Чорний годинник", в красвиді „Каштани" і „Сент Віктуар" (дві картини), в композиціях „Купальниці" і „Млинський камінь". Символічний образ „Звідки ми, хто ми і куди йдемо?" Поля Ґоґена, майстра синтетичного напрямку в малярстві, дві картини чолового представника французького модернізму Андрі Матіса „Студія" й „Синій акт", „Карнаваловий вечір" Анрі Руссо, дві картини Анрі де Тулюз-Льотрек „Мулен Руж" і „Цирк Фернандо", „Старий король" Жоржа Руо й останній вислів модернізму: „Людина з ґітарою" Жоржа Брака й „Акт" Марселя Дюшам — закінчують перегляд історії французького малярства.

З нефранцузьких мистців того періоду заступлені знаменитий еспанський портретист Франціско Гоя „Жінки на бальконі", визначний представник нового імпресіонізму, голяндець Вінсент Ван Гоґ „Місячна ніч" і „Публичний город", як теж творець кубізму, еспанець Пабльо Пікассо „Червоний обрус" і „Три музиканти".

Окреме місце має американське малярство, головно портрети Джільберта Стюарта, Джона Коплія, Джеймса Вістлера, як теж „Перегони" Альберта Райдера і „Лови на лиса" Гомера та велике реалістичне полотно Томаса Ікінса „Вульґарна клініка", що найбільше притягає увагу.

Зразки англійського малярства можна оглядати в постійних ґалеріях Филаделфійського Мистецького Музею, які сусідують з виставовими залями. Там є праці Гоґарда, Рейнольдса, Констейбла, Тернера й інших. В постійних залях музею є теж ще інші праці таких мистців, як Ройсдаль, Мане, Моне, Сезан, Пікассо, Доміє (ціла колекція побутових сатиричних картин) й інших.

В тому ж Мистецькому музеї, в інших ґалеріях зорґанізована рівночасна виставка рисунків великих мистців, що дає змогу пізнати техніку рисунку великих майстрів. Там між іншими прекрасний рисунок-шкіц до портрету Дюрера, рисунки Леонардо да Вінчі.

Ювілейна виставка Филаделфійського Мистецького Музею дає повну насолоду. Варта вона того, щоб приїхати і здалека оглянути її. Вже самий образ Рембрандта „Петро відрікається Христа" (вартости около пів мільйона долярів) привезений спеціяльно з Амстердаму — вартий того, щоб для нього приїхати з так на приклад порівняльно недалекого Ню Йорку. Бо це неабияка нагода оглянути зразки творчости великих майстрів пензля.

(от)

72 ЗАЛІЗНИЧИХ РОБІТНИКІВ ЗГИНУЛО ВІД ВИБУХУ ДИНАМІТУ

Ліма, у республіці Перу. — Внаслідок припізненого вибуху динаміту в долині ріки Санта, в західній частині Перу, згинуло 72, а покалічених є 80 залізничих робітників. Нещастя сталося коло місцевости Кондорсерро, на залізничім шляху, який іде попри морський берег. Там будують водноелектричну станцію і закладають динаміт для покладення шляху. Коли підложено десять паличок динаміту, то тільки деякі вибухли в час. Коли робітники повернулися до праці, тоді вибухла решта і спричинила трагедію.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ПАНІ ЕВА ДУДЯК ПРО РІЗДВО В УКРАЇНІ

Заходом американського Жіночого Клюбу в Гакетставн, Ню Джерзі, влаштовано в Комюніті Сентер цього міста дня 7 грудня м. р. „Різдво в Україні". Описувала це Різдво п-ні Ева Дудяк, яку бачимо на знимці (з „Гакетстави Газет") членкиня УНСоюзу з Грейт Медовс, Н. Дж. Про українські різдв'яні звичаї, дідуха, страви та коляди поміщено довші згадки в „Нюарк Івнінґ Нюз" та „Гакетстави Газет". Українки з Грейт Медовз і околиці помогли влаштувати справжню різдв'яну вечерю з варениками, голубцями, кутею, медом, колачем і т. п. Американки помагали прикрашувати деревце. Ціла кімната була в українському стилю; був теж український національний прапор і Тризуб. Всіх українських учасників з хором (всі були в українських народних строях) відфотографовано разом з парохом місцевої української катол. Церкви, о. Марком Гілем. Часописи подали такі імена українських пань: І. Фурда, Р. Заремба, М. Ожийовська, Р. Смарако, М. Латовик і П. Латовик.

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕРТЕП І СУЧАСНА ХВИЛЯ

(Закінчення зі сторони 2-гої)

цях на Полтавщині. Як любитель української старовини і збирач її пам'яток, він відкупив від спудеїв вертепну скриньку і записав текст вертепу, які збереглися до нашого часу.

Вертепна традиція збереглася на наших землях до сьогодні. Ще з початком нашого сторіччя були знані вертепи з рухомими ляльками та відповідними словами і співами режисера за сценою. Перед самою війною грали по наших селах живі вертепи (замість коди), де виступали в ролях біблійних царів українські князі і гетьмани. І нині ще співають по наших селах колядки, основані на вертепних сюжетах. В них розказується, як то сплячих на стайні пастухів побудив янгол і сказав їм велику і радісну новину про народження Спасителя світу. Зворушені пастушки чимскоріш злазять по драбині та забирають із собою дари: Степан курку, Сафат гуску, а Гаврило ясць півкопи, а Микола закинув на плечі барана — і всі йдуть витати Пана. В убогій стаєнці привітали Ісуса в яслах, поклали дари і на радощах стали танцювати. А бідний Микита, що, злазячи по драбині, зломив ногу, „по стаєнці на костурках танцює поволі". Тішаться ними Божа Мати і св. Йосип, а:

„Христос ручки розкладає,
Всіх до себе завзиває,
Во віки віков".

Вертепна традиція дуже жива у нашого народу через актуалізацію дії та український народній кольорит. Тому з певністю можна твердити, що й сьогодні на наших землях співають таких колядок і актуалізують їх до сьогоднішніх обставин життя, байдуже що у важких. Ці саме колядки будять духа й оживлюють ідею відродження українського народу у власній, вільній державі.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

М. Д.

Леди рушили...

Жадна нація, жадна одиниця, жаден почин, жадна приватна чи публічна інституція, жадна програма для добробуту народу не може поступити наперед без капіталу.

З Різдв'яного проголошення І. Ватсона, директора International Business Machine Corporation.

Леди рушили . . .

В Конґресовому Комітеті підвищений настрій . . .

Правда, ще далеко, дуже далеко до якихсь поважніших цифр, але вже „почалось". Ніби прийшла весняна повінь і до Конґресового Комітету напливають розіслані коверти і десятидолярівками, чеками й моні-ордерами. Напливають десятками, а як який день, то „сипне" й півсотні коверт.

Кажемо: тільки йно „почалося". Але Народний Фонд має багато прихильників і приятелів, які цікавляться акцією і запитують про неї. Отже з приємністю інформуємо їх, як і всіх наших громадян про великий рух перших днів.

Одначе, вся справа в тому, щоби рух цей став справді спонтанним, загальним, всенародним.

Наші люде, коли хотять, уміють створити цей масовий рух — і тоді незмінно приходить успіх і ефект.

Приклади ми мали недавно: святкування десятиліття Українського Конґресового Комітету в Карнеґі Гол і академія в честь бл. п. Т. Чупринки в Мангатан Сентер. В першім випадку треба було, щоби прийшло 3000 людей, в другому — 5000.

І так сталось.

За те негайно слідував і наш політичний успіх: запрошені політики відразу відчули й оцінили нашу організованість і дісципліну. А, з другого боку, імпозантні збори відчули повне моральне право звернутись із своїми резолюціями та домаганнями до найвищих чинників американської й світової політики.

Це був наслідок — нашої організації й дисципліни.

Те саме має статись і з Національним Датком. Успіх прийде лише тоді, коли і в даному разі виявимо цю масовість організованість і дисципліну . . .

ОДУМ СКЛИКАЄ ПРЕСОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ

Створене минулого року Об'єднання Демократичної Української Молоді, що проявляє живішу активність та в останньому взяло теж участь в З'їзді Американської Молоді, скликає на сьогодні, в середу 10-того січня, пресову конференцію, з участю представників преси, як теж старшого громадянтсва. Конференція відбудеться в приміщеннях Літературно-Мистецького Клюбу при 149 2-га Евеню в Ню Йорку, в год. 7-мій ввечорі.

НАГРАБОВАНА ХУДОБА

У звіті московському намісникові в Києві, Мельникову, львівська партійна централя цими днями подала: „Доповідаємо вам, що... на 1. XI. 1950 завдання по збільшенню поголів'я великої рогатої худоби колгоспи (Львівської) області виконали на 152%, корів — на 109%, свиней — на 127%, овець — на 125%, птиці — на 101%, і по зростанню бджолосімей — на 105%. Протягом цього року в колгоспах області створено 1,408 нових тваринницьких ферм..."

Нові колгоспні ферми створено і поголів'я худоби, птиці, свиней тощо збільшено, очевидно, коштом розкулкулюваних приватних сільських господарів. Наведені цифрові дані вказують, що в руках приватних власників, все таки, до останніх часів залишався значний відсоток живого реманенту в цілій області.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В ТУРЕЧЧИНІ ТА ВІЛЬНО-КОЗАЧИЙ ГУРТОК

Просять всі Українські й Козачі періодичні видання, як в Европі, так і за океаном, надрукувати об'яву за розшук в дуже важливих справах таких осіб:

1) Бровченка Петра, що по чуткам фермерує в Канаді. Шукає брат Іван Семенович, Бровченко.

2) Губних Василя Атанезієвича. Шукають Ганна Лаврінтієвна з Клавочкою.

3) Лосева Олега Дм., сина полковника Дм. Дм-ча. Запитує сестра Міліца.

4) [illegible] Чочеля Миколу. Шукає Наталія Хведоровна Олексієва.

5) Єсавула Ларіонова Костя Олексієвича, кубанського козачого війська.

6) Шаптоленко Євдокію (Тусю).

7) Потапову Антоніну В (Нонну) з м. Маріуполя.

8) Панич Олександру, з м. Катеринодару Кубанського, та

9) Земляків з м. Кам'янця на Поділлі.

Всіх знаючих за долю вищезгаданих осіб просять написати по адресі:

Український Допомоговий Комітет. в Туреччині

c/o Сотник Забєлло Микола, Поста Кутусу, 2224, Бейоглу, Істанбул, Тюркей.

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ... КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВІНҐС"!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЕМПБЕЛ, О. — Т-во Сокіл, від. 218, подає до відома своїм членам, що перші новорічні збори відбудуться в неділю, 14. січня 1951 року, о годині 2-гій попол. в УНДомі, 165 Ярдон Аве. На річних зборах, що відбулися 10. грудня, ухвалено деякі постанови, з якими кожний член повинен познайомитися, а тому повинен прийти на збори. Члени, що довгують, повинні вирівняти довг, бо інакше з ними поступиться згідно з ухвалами річних зборів. Ті, що платять річно, або піврічно, повинні принести свою вкладку на збори. Збори Т-ва будуть відбуватися в кожну другу неділю по першім. Уряд на рік 1951 такий: М. Ткачишин, предс.; В. Прокопик, заступ.; М. Стахура, секр. і кас.; контроля: В. Мисів, Н. Корецький і М. Корецький; доглядачі хворих: Н. Сорока, Н. Нановський; до прапора: Г. Лабай. — За уряд: М. Ткачишин, предс.; М. Стахура, секр і кас.

ГЕМТРЕМІК, МІШ. — Місячні збори Т-ва ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, відбудуться в неділю, 14. січня, в год. 1:30 попол., в Укр. Демикр. Клюбі, 2376 Ґрелинґ ул. На 1951 рік вибрано такий уряд: М. Шарон, предс.; А. Путра, заст.; І. Чупка, рек. секр.; Н. Пріхітко, фін. секр.; С. Бугай, кас.; Контр. Комісія: В. Крушельницький, Г. Дідуник і Лупашанський. — Уряд.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Т-во Укр. Нар. Союзу, від. 292, подає до відома всім своїм членам, що на річних зборах, які відбулися 24. грудня 1950 р., вибрано уряд на рік 1951 в такому складі: І. Форись, предс.; Дужий М., заст.; П. Кізел, фін. секретар; М. Гузиляк, кас.; Д. Дубрівський, рекорд. секр.; Контр. Комісія: І. Дячун, І. Столяр, Іван Ващук; доглядачі хворих: Н. Масляк й Анна Любінська для жінок; хорунжі: А. Моланяк і Гр. Михалишин; Б. Шкільник, дверник. Збори відбуваються кожного місяця в другу неділю по першім в Народному Домі при 4655 Мартін Мішіґен Аве. Перші збори відбудуться в неділю 14. січня 1951, о год. 1:30 попол. Всі члени повинні прийти і заплатити на зборах свої належности. Ті усі члени, що платять річно або піврічно, або якщо хтось хотів би так платити з опустом, то повинен заплатити найпізніше до 25-го цього місяця. Ще раз пригадуємо, що тепер платиться 20 центів більше за „Свободу", а ще є члени, що не заплатили за минулий рік. Просимо всі ці залеглості вирівняти, бо за них заплачено з відділової каси. Рівнож просимо старатися приєднувати нових членів до відділу і УНСоюзу, що є обов'язком кожного члена. У всіх справах відділових чи УНСоюза звертатися на адресу секретаря:

Peter KIZEL, 4928 Schlaff, Dearborn, Mich., Tel.: LU 2-7394.

За Уряд: І. Форись, предс.; П. Кізел, секр.; М. Гузиляк, кас.

ЧЕСТЕР, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 352, повідомляє своїх членів, що річний мітинг відбудеться дня 14. січня, точно в 2. год., в галі де звичайно. Тому, що буде звіт старих урядників і вибір нових урядників на рік 1951, проситься членів прийти на час і численно та полагодити справи по вашій волі. — За уряд: В. Дилавський, предс.; Д. Яворський, секр.

БРИДЖПОРТ, Па. — Бр. Св. Петра і Павла, відділ 383 повідомляє своїх членів, місцевих і позамісцевих, що річні збори відбудуться 14. січня 1951 о год. 1-шій пополудні в парафіяльній галі під ч. 494 Ford St. Уряд просить усіх членів щоби прийшли на час. Уряд здасть звіт за рік 1950 а опісля буде вибір уряду на 1951 рік. Контролери повинні сконтролювати книги ще перед зборами. — За уряд: М. Буката, предс., Ю. Кушнір, касієр, І. Гродзінський, фін. секретар, В. Довгань, рек. секретар.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. січня, в галі церковній, точно в годині 3-тій пополудні. Проситься члениць явитись на означений час, бо будемо мати важні справи до вирішення. Контрольори дадуть звіт за минулий рік. На річних зборах вибрано такий уряд на 1951 рік: Катерина Шурґот, предс.; Нина Хемяк, заст.; Софія Гунька, секр.; Анастазія Восціховська, заст.; надз. хворих: Анна Валяк, Евдокія Тимків, Марія Сорохтей на Вест Сайд, Марія Кордунська, Марія Таркулич; Христина Білецька кас.; Марія Попович, заст.; Олена Скробач і Анна Максимців до прапора; Марія Відкович, господиня галі. — За уряд: Е. Ґеруля, предс.; А. Грицак, кас.; М. Ходак, секр.

БОФАЛО, БЛЕК РАК, Н. Й. — Збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 304, відбудуться 14. січня, в парафіяльній галі, 158 Джерман Ст., в год. 2-ій пополудні. Проситься всіх членів явитись на збори, бо буде перевибір уряду і нові справи. Проситься всіх нових членів приносити свої місячні вкладки в останну неділю перед 28-мим кожного місяця до галі парафіяльної по великій Сл. Божі. — М. Гнатик, секр.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. — На річних зборах Т-ва Запорозька Січ, від. 284, вибрано такий уряд на 1951 рік: І. Щурик, предс.; М. Гудима, заст.; І. Василюка, секр.; О. Петришин, заст. секр.; П. Кохманський, кас.; Контрольна комісія: І. Кішкій і Д. Іващук; Комітет хворих: П. Кохманський і П. Гудима; Я. Кішкій, дверник. Ухвалено, що в 1951 році збори відбуватимуться точно в 8-ій год. ввечері в кожну другу суботу по першім. — За уряд: І. Щурик, предс.; І. Василюка, секр.; О. Петришин, касієр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. Українська Січ, від. 39, подає до відома своїм членам, що річні збори відбудуться в неділю, 14. січня, в годині 3-тій пополудні, в У. Н. Домі, 1317 В. Фасте Ст. Закликається членів прибути хоч раз на рік численно, а з окрема нових членів, і вислухати звітів урядників і контр. комісії. Буде вибір урядників на 1951 рік і інші важні справи, які мають бути вирішені. Просимо явитись на час і привести своїх знайомих та вписати їх в ряди У. Н. Союзу. Довгуючі члени рішучо повинні вирівняти свої залеглости на річних зборах. — За уряд: О. Шмокалюк, предс.; І. Пігуляк, кас.; В. Осухівський, фін. секр.; Г. Туркевич, рек. секр.

ГОЛІЙОК, МАСС. — Річні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 52, відбудуться в неділю, 14. січня, в год. 2. пополудні, в литовськім Клюбі, 16 Джексон вул. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на час, вислухати звіту уряду і контр. комісії за 1950 рік та вибрати уряд на 1951 рік і полагодити інші важні справи. — За уряд: І. Процишин, предс.; І. Рабець, кас.; Д. Хрупалик, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє, що річний мітинг відбувся в суботу, 9. грудня 1950. Вибрано такий уряд: А. Поливчак, предс.; П. Пітула, заст.; П. Остапчук, фін. секр.; М. Маркович, кас.; С. Пограничний, рек. секр. Контр. комісія: Д. Гнатюк, П. Пітула, К. Зелінка. Надз. хворих: І. Поливчак, Т. Лабунський. Хорунжий Ю. Поливчак. Капітан Г. Закорченний. Дел. до У. Н. Дому А. Поливчак. Дел. до Центр. Комітету: Р. Слободян, П. Остапчук, А. Поливчак. Мітинґи відбуваються в 2-гу суботу по першім в У. Н. Домі. Наступний мітинґ 13. січня, в год. 7:30 ввечорі. — П. Остапчук, секр.

МІКІС РАКС, ПА. — Бр. св. Володимира, від. 91, повідомляє своїх членів, місцевих і позамісцевих, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 14. січня 1951 р., о год. 12:30 попол., в галі УНДому. Проситься членів прийти на мітинґ, бо є важні справи до полагодження і буде звіт уряду і контрольної комісії, а також вибір уряду на 1951 рік. — За уряд: О. Косяк, предс.; П. Панчак, кас.; В. Рудавський, фін. секр.; Д. Андрейчин, рек. секр.

БОСТОН, МАСС. — Річні збори відділу 374 відбудуться 14. січня в Елізабет Пібоди Гавз, 357 Чарлс Ст., в год. 2:30 пополудні. Уряд відділу просить нових членів прийти на ці збори, бо обовязком кожного члена не лише платити вкладки, але старатися брати діяльну участь в житті організації. На річних зборах буде звіт відділового уряду за цілий рік і вибір уряду на 1951 рік. Просимо про численну участь. — П. Улашкевич, предс.; М. Білак, кас.; М. Кисіль, фін. секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 367, відбудуться в неділю, 14. січня, у церковній залі, в год. 1:30 пополудні. Нові членські ленти вже готові і їх можна купити на зборах, бо згідно зі статутом кожний член обовязаний мати цю відзнаку. Кондрольна комісія дасть звіт з минулих 3 місяців. Дорогі члениф Ми закінчили 1950 рік, приєднавши поверх 175 нових членів, за те Вам честь і слава. Однак на 1951 рік стараймося перевищити 1950 рік. Де єдність там згода, де більшість нам сила, де Запорозька Січ там згода і сила. — М. Сорохтей, пр.; М. Мельник, кас.; В. Попович, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє всіх членів і члениць, що річні збори відбудуться 14. січня, в год. 12 полудня, в домі відділів УНСоюзу, 845 Н. Вебстер Аве. Проситься всіх членів прибути на час, бо буде звіт відділового уряду за 1950 рік і вибір уряду на 1951 рік. Члени ,що були суспендовані в листопаді, якщо прийдуть на збори і заплатять свою залеглість, будуть приняті наново до УНСоюзу. — За уряд: Г. Бобик, предс.; М. Семків, кас.; В. Пилипів, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Т-во ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє членів, що наші збори відбудуться в неділю, 14. січня, в год. 1-ій попол, в Укр. Амер. Осередку під ч. 2965 Капендер вул. Просимо членів о численну участь. Подаємо теж до відома, що на річних зборах вибрано такий уряд на рік 1951: Н. Рой, предс.; М. Заяць, заст.; Д. Ферлей, рек. секр.; П. Андрушків, фін. секр; І. Милимука, заст.; Т. Солодкий, касієр; Контрольна Комісія: М. Головчак, Д. Липцан і Сем Готра; надзирателі хворих: О. Чепак, Н. Готра; прапорщики: Я. Мирищак, А. Дибас.

П. Андрушків, секр.

МОНЕССЕН, ПА. — Повідомляємо членів Б. св. Ап. Петра і Павла, від. 338, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. січня 1951, о год. 1:30 попол. в українській галі на 2-гій вул. 213 Скупмекер Ев. Проситься членів прийти і послухати звіту Контрольної Комісії, а також є інші важні справи до полагодження. На зборах можете дістати гарний календар УНС тільки за 1 дол. На 1951 рік вибрано такий уряд: П. Янківський, предс.; П. Кудлик, кас.; М. Куц, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 5. листопада 1950 р. помер у Рачестер, Н. Й.

бл. п. СТАСІВ МИХАЙЛО.

Покійний народився 25.XI.1901 в Горожанні Великій, Львівщина, Західна Україна.

Був учасником визвольних змагань. Працював кооператором-ревізором РСУК. До Рачестеру прибув з Німеччини 15.V.1950, де по несповна шістьох місяцях помер на недугу серця — залишаючи дружину і десятирічного сина.

Вічна Йому Память!

Друзі.

Дня 1. січня 1951 р. померла в 61. році життя, по тяжкій недузі

ЕВДОКІЯ ЧАБАРАНОК,

члениця Тов. Запорозька Січ, від. 325 У. Н. Союзу в Бруклині, Н.Й.

Покійна родилася в селі Носів, повіт Підгайці. Була тихої вдачі і щиро жертвувала на українські цілі. Полишила у великім смутку мужа Івана, дочку Іванну, сина Василя, брата Івана з родиною і сестрінку.

Похорон відбувся в четвер, 4. січня, з похоронного заведення до церкви Сош. св. Духа при 5. вулиці в Бруклині, а відтак на цвинтар св. Івана. — В. Й П.!

П. Малицький, секр.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ТАРЗАН, ч. 2507. Пімста малп.

Джена завважала, що щось лихе сталося з її любим чоловіком. Вона рушила вперед.

Одначе запоморочений малпочоловік, підозріваючи підступ, обганявся костуром.

Міжтим розлючений малп'ячий провідник, побачивши ударемнений святий обряд „дум дум", уплянував пімсту.

З точним прицілюванням він кидав свої стрільна до свого націлу.